LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 31 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, RUGPJŪČIO [AUGUST] 1, 1980 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 69-IEJI METAI

KRISLAI

A. Bimba jau grįžo iš ligoninės
Prez. Carterio bėdos su broliu
Mirė Shahas
Kas skiria šeimas?
Niujorkiečių LTSR 40-mečio minėjimas

IEVA MIZARIENĖ

Praėjusią savaitę redaktorius Antanas Bimba grįžo į namus. Ligoninėje išbuvo keturias savaites. Dar negalime sakyti kada jis grįš į darbą, nes buvo gana sunkiai sužalotas, bet jo nekantriai laukiame.

Iš skaitytojų ir rėmėjų gauname daug klausimų apie tolimesnį "Laisvės" išleidimą. Čia norime pabrėžti, kad dedame visas pastangas "Laisvę" išlaikyti taip kaip ikišiol. Laikraštis be jokių pertraukų išeina kiekvieną penktadienį.

□

Tai ir vėl skandalas mūsų valdžioje Washingtone! Prezidento Carterio brolis Bilis, su savo ryšiais su Libijos valdžia papuolė į bėdą. Iš pradžių prezidentas sakė, kad nieko bendro neturįs su brolio elgesiu, bet dabar paaiškėjo, kad ne tik Carteris buvo įveltas, bet ir jo dešinioji ranka Brzežinskis. Billy Carteris iš Libijos gavo $220,000, bet negali išaiškinti už ką. Jis net priėjo prie tokios sunkios padėties, kad turėjo įsiregistruoti kaip "svetimos valstybės agentas"! Bet ir tai nieko nepadėjo.

Dabar vyksta senato komisijos tyrinėjimai, ir kuo giliau tyrinėja, tuo daugiau prezidentas su savo pareigūnais randamas įveltas. Dalis demokratų reikalauja, kad delegatai į Demokratų partijos suvažiavimą būtų atpalaiduoti nuo pasižadėjimo balsuoti už Carterio nominaciją į prezidentus. Demokratų suvažiavimas prasidės New Yorke rugpjūčio 11 d.

□

Tai jau nėra buvusio Irano Shaho Mohammad Reza Pahlavi. Antradienį jis buvo palaidotas Cairo, Egipte, su garbingom iškilmėm, nors veik visi jo buvę prieteliai nedrįso dalyvauti šermenyse.

Iš JAV nuvyko buvęs mūsų negarbingas prezidentas Nixonas. Taipgi dalyvavo buvęs Graikijos karalius Konstantinas. Tik tiedu išliko intymiai ištikimi Shahui.

Nixonas atvykęs į Cairo, labai stipriai smerkė Carterio valdžią už Shaho "apleidimą", kada jis norėjo gauti JAV-se prieglobstį. Bet, Nixonas nė žodelio neišsitarė apie Iranę laikomus mūsų ambasados įkaitus dėka mūsų valdžios Shaho globojimo.

□

Polovčakų šeima iš Lvovo apylinkės Ukrainoje norėjo atvykti pas gimines į Chicagą. Na, Tarybinė valdžia jiems davė vizą su visa šeima persikraustyti. Pagyvenę čia apie šešis mėnesius, jie nusitarė grįžti namo, ir iš Tarybų Sąjungos ambasados gavo leidimą.

Bet . . . štai Polovčakų 12 metų berniukas, prikalbintas kaimynų, pareiškė noro negrįžti. Tuojau atsirado užtarėjų, ir tam vaikui jau duoda "politinį egzilą". Kur, kas, kada matė, kad 12 metų vaikas gali apsispręsti gyventi be tėvų!

Mūsų prezidentas ieško visokių laisvių šeimoms kituose kraštuose, bet čia jis gali perskirti net vaikus nuo tėvų. Štai prie ko priveda šalto karo taktika.

Reikia sutikti su sekmadienio "New York Times" vedamuoju, kuriame rašoma: "Pirma prielaida, vienok, turi būti tėvams. Aukščiau net ir už konstituciją yra humaniška teisė, kuri įpareigoja vaikus tėvams mažiausiai per 15 metų."

□

Kviečiame visus New Yorko ir apylinkės lietuvius šį sekmadienį atvykti į Laisvės salę, 2 val. po pietų, kur turėsime puikią sueigą—paminėsim 40 metų sukaktį, kai Lietuvoje buvo atkurta Tarybų valdžia.

PASAULIO SPORTO ŠVENTĖ

Iškilmingas XXII olimpiados žaidynių Maskvoje atidarymas

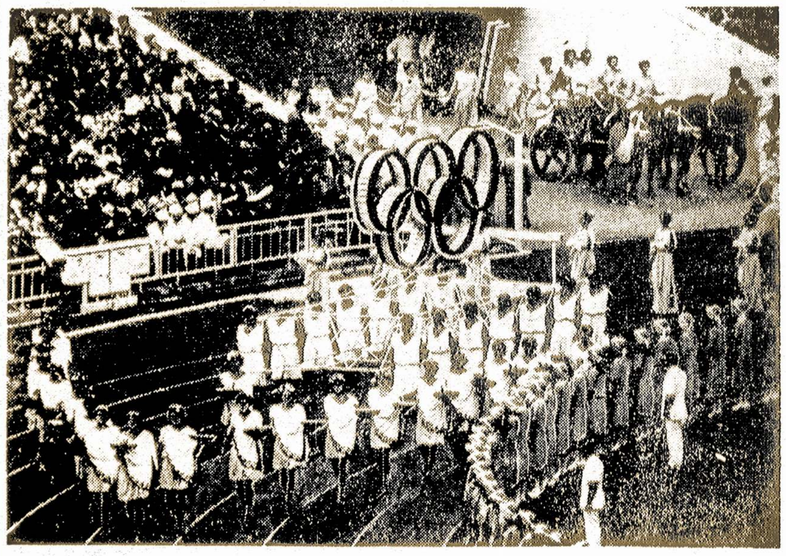

Virš tarybinės sostinės — penki olimpiniai žiedai. Jie simbolizuoja penkių žemynų sportininkų, kuriuos sutelkė kilnūs olimpiniai idealai, vienijimasi.

V. Lenino centrinis stadionas Lužnikuose, Šilkine vairorykšte plazda įvairiaspalvės vėliavėlės. Virš rytinės tribūnos iškilusi bronzinė taurė, pasiruošusi priimti olimpinę ugnį. Abiejose jos pusėse parašytas olimpinis šūkis: "Greičiau, aukščiau, stipriau!" Čia liepos 19 d. įvyko iškilminga Olimpiados-80 — pasaulinės sporto šventės — atidarymo ceremonija.

Stadiono tribūnose daugiau kaip šimtas tūkstančių žiūrovų. Jų tarpe dešimtys tūkstančių užsienio svečių, atvykusių iš visų žemynų.

Olimpinės žaidynės — įžymus įvykis tarptautiniame sporto gyvenime, atspindintis tautų siekimą taikos, santarvės, grožio. Tai savo sveikinime Olimpiados dalyviams ir svečiams pabrėžė Leonidas Brežnevas. Nuoširdus sveikinimas, kurį perdavė Tarybų valstybės vadovas, linkėdamas atletams naujų laimėjimų sporte, džiaugsmingų ir malonių dienų olimpinėje Maskvoje gyvai atsiliepė jų širdyse, sustiprino siekimą garbingoje sportinėje kovoje pademonstruoti visa geriausia, ką jie gali.

Virš Lužnikų aidi Kremliaus kurantai. Dalyvaujantieji stadione džiaugsmingai sveikina Europos, Azijos, Afrikos, Lotynų Amerikos, Australijos sportinio jaunimo pasiuntinius.

Pagal olimpinę tradiciją dalyvių paradą pradeda Graikijos—šalies, padovanojusios pasauliui olimpines žaidynes, — sportininkų delegacija. Olimpinės ugnies tėvynės nacionalinę vėliavą neša vienas iš geriausių Graikijos atletų — olimpinio sidabro medalio laimėtojas buriuotojas Ilijas Chadipavlis.

Paradą užbaigia Tarybų Sąjungos—XXII olimpines žaidynes organizavusios šalies — delegaciją. Pirmą kartą Tarybų Sąjungos sportininkai dalyvavo olimpiniuose startuose prieš 28-erius metus Helsinkyje. Nuo to laiko 260 kartų buvo įteikiami olimpinių čempionų aukso medaliai mūsų atletams, kurie aukštai iškėlę nešė tarybinio sporto vėliavą Melburno ir Romos. Tokijo ir Mexico City, Miuncheno ir Montrealio stadionuose. XXII olimpiados žaidynėse tarybiniam sportui atstovaus didžiausia komanda per visą olimpiadų istoriją, 560 atletų pasirodys visose 203 į varžybų programą įtrauktose olimpinėse rungtyse.

PALESTINAI PRIMETAMA "AUTONOMIJA"

Kairas. Čia daugiau kaip po dviejų mėnesių pertraukos atnaujintos trišalės derybos dėl vadinamosios "Palestinos autonomijos", kuriose dalyvauja Egipto, Izraelio ir JAV atstovai. Jas veda specialiai sudaryta "juridinė komisija", kurios uždavinys—apsvarstyti "teisinius aspektus". Kaip žinoma, Vakarinio Jordano kranto ir Gazos sektoriaus gyventojai ryžtingai atmeta Washingtono, Tel Avivo ir Kairo jiems primetamą "savivaldos" formą.

Tel Avivo pozicija pasidarė dar griežtesnė. Tai patvirtina pirmieji žodžiai, kuriuos, atvykęs į Egipto sostinę, pasakė Izraelio teisingumo ministras S. Tamiras. Jis vėl pareiškė, kad Jeruzalė yra "vieninga ir nedaloma" Izraelio sostinė.

Ar Billy Carter pakenks prezidentui Carter?

Washington, D. C. Billy Carter įsivėlimas į Libyjos reikalus jau atsidūrė JAV Senate. Devyni senatoriai Senato apklausinėjimo kambariuose pasiruošę klausimais išgauti atsakymus iš JAV aukščiausiųjų pareigūnų. Tai gali paliesti patį šalies net ir JAV prezidentą J. Carter, jo patarėjus, Vyriausiąjį įstatymų gynėją. Bet daugiausiai turės prakaituoti prezidento brolis 43 m. kaimietis, žemės riešutų augintojas, Billy Carter, kuris iš Libyjos valdžios gavo $220,000. Už ką? Sako, kad Amerika pirktų Libyjos alieją . . . Įveltas ir Prezidento patarėjas Zbigniew Brzezinski, kuris per Billy būk tai norėjęs paveikti Libyjos valdžią spausti Iraną, kad paleistų amerikiečius užstatus.

JUNGTINĖS TAUTOS NUTARĖ SUKURT PALESTINĄ

United Nations. — Čia pasibaigė speciali Jungtinių Tautų sesija, sušaukta Palestinos klausimu.

Šešias dienas posėdžiavusi, Asamblėja 112 balsų prieš 7, 24 kraštams susilaikius, nutarė sukurti Palestinos valstybę. Specialiai į šią sesiją buvo atvykęs ir dalyvavo sesijoje Lietuvos TSR užsienių reikalų ministras Vytautas Zenkevičius.

Mažėja Amerikos didmiesčiai

New York. — Nors New Yorkas vistiek tebelieka didžiausiu JAV miestu, bet 1980 m. gyventojų surašinėjimas parodo jo gyventojų skaičiaus mažėjimą. New Yorko meras Edward Koch tvirtina, kad skailinės netikros, nes 800,000 gyventojų įregistruota mažiau, negu 1970 m., kada New Yorke buvo 7,9 milijonai. Tuo būdu buvęs pasaulyje trečiuoju didmiesčiu, New Yorkas pereitų į ketvirtą vietą. Atlanta turėjęs 497,000, dabar teturi 402,000; Bostonas, turėjęs 641,000, sumažėjęs iki 505,000. Baltimore, Md. turėjęs 906,000, dabar sumažėjęs iki 753,000.

Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad, pav., toks New Yorkas netektų 18 kongresinių distriktų ir 50 milijonų dolerių iš Federalinės valdžios.

Klaidų gali būti skaičiavimuose, kai reikėjo suskaičiuoti 120 milijonų formų. Valstybei tas kainavo bilijoną dolerių gyventojų surašinėtojams pasiekti 86 milijonus namų.

Daug nelegaliai atvykusių ir čia gyvenančių nesiregistravo. Kai kurie miestai mėgins savo gyventojus patys susiskaičiuoti.

Visi aukščiau išvardintieji miestai imasi žygių gyventojų skaičių perskaičiuoti ir įrodyti, kad jų miestai tiek nesumažėjo, nors dalis gyventojų ir išsikėlė į priemiesčius, bet kiti atsikėlė.

Angela Davis Harleme kritikavo Republikonų ir Demokratų valdžias

ANGELA DAVIS

New York, Liepos 18 Harleme kalbėjo Angela Davis, komunistų kandidatė vicprezidento pareigoms. Ji paminėjo, kaip komunistai jeigu būtų išrinkti, ir, būdami valdžioje išspręstų šių dienų didžiąsias problemas: nedarbą, sveikatos, rasizmo, ir ekonominių sunkumų. Susirinkusi virš 700 minia jai plojo bent 20 kartų.

Kalbėjo ir Bill Scott, pirmasis juodųjų kandidatas senatoriaus pareigoms iš New Yorko valstijos.

Angela Davis paminėjo, kad iš visoje Amerikoje ekonominių sunkumų, daugiausiai nukenčia Harlemo gyventojai, ypač jaunimas. Esą, juodosios rasės 17, 18, 19 m. amžiaus jaunuoliams belikusi vienintelė viltis, tai registruotis karinei tarnybai. Didžiosios korporacijos, jaunajai juodųjų kartai darbų nežada, nes savo dirbtuves uždarinėja, iš darbų atleidinėja ir ilgus metus dirbusiuosius. Didžiosios partijos, kaip matome, ruošiasi karui, nes skiria vis daugiau ir daugiau lėšų karinėms jėgoms. Tuo tarpu mažinamos lėšos mokykloms, ligoninėms, žmonėms mažinamos lėšos sveikatai saugoti. Nukenčia ir pensininkai—uždarinėjami jų centreliai, atimamas nemokamas mokyklinio amžiaus jaunimui maistas siekiama sumažinti papigintomis kainomis maistui pirktis ženkleliai.

Šie aptarnavimai nėra kokios nors dovanos. Tai yra iš lėšų, rinktų darbo žmonių mokesčiais. Turtuoliai taip savo reikalus susitvarkę, kad išvengia mokėti mokesčius, pelna invesduodami į vis didesnius investementus.

Komunistų partija reikalauja, kad iš karinio biudžeto būtų išimta bent 50 bilijonų dolerių ir paskirta mūsų miestams atstatyti. Esą 30% New Yorko reikia atstatyti. Jeigu to neatliksime nyks visas miestas.

Mes norime, kad sutrumpintomis darbo valandomis nebūtų nesumažintos algos. Mes norime, kad mažiau $25,000 pajamų uždirbantys per metus, būtų atleisti nuo mokesčių mokėjimo. Mes norime, kad būtų sustabdytas maistui, drabužiams, butui kainos būtų sugrąžintos 1976 m. kainoms. Mes kovojam, kad dėl laiku neužmokėjimo už elektrą, dujas, namų šildymą—būtų uždrausta kompanijoms juos išjungti.

Mes norime sustabdyti jaunuolių registraciją, kas reiškia sustabdyti ruošimąsi karui, savo ilgą kalbą baigė Angela Davis.

Lietuvos liaudies menininkų paroda

Įspūdingus Lietuvos Respublikinės dainų šventės renginius gražiai papildė respublikinė liaudies meno paroda, atidaryta Vilniaus dailės parodų rūmuose.

Gyventojai gėrėjosi rajoninėmis ir zoninėmis liaudies meno parodomis. Ir brandžiausi kūriniai pateko į respublikinę jubiliejinę parodą. 1017 autorių pateikė tūkstančius darbų.

Salėse puikiai suderinti tradiciniai senieji ir naujieji amatai. Džiugu matyti atgijusius tokius amatus, kaip pynimas iš vytelių (J. Rudauskienės pintinėlės, krepšeliai, praktiški P. Stalančinsko baldai), odos apdirbimas, kalvystė (buitiniai-dekoratyviniai V. Jaručio, J. Praninsko dirbiniai). Akį vilioja papuošalų ekspozicija. O. Šidlauskienė savo kompozicijose atskleidžia ne tik subtilų gintaro grožį, bet ir sumaniai panaudoja gintaro atliekas papuošalų kūrimui. Įspūdingi metalo papuošalai su brangakmeniais, kaulo dirbiniai, padabinti sidabru . . .

Senos tekstilės meno tradicijos ryškios spalvingose A. Aleliūnienės lovatiesėse, margose P. Damijonaitienės, A. Didžgalvytės, K. Gudonytės juostose. Įvairianyčiai rankšluosčiai eksponuojami kartu su dailiom rankšluostinėm.

Gausu skulptorių drožėjų darbų. Greta liaudies meistro J. Kazlausko smulkiosios plastikos buitinių temų, išsiskiria V. Ulevičiaus ornamentinės skulptūros. Tai "Žemaitės junginio partizanas", iškilminga skulptūra "LTSR—40".

Stilistine bei temine įvairove įdomi tapybos ekspozicija. Vyresniosios kartos atstovo J. Mykolaičio darbai labai betarpiški, nuoširdūs, saviti. Sodrios M. Bičiūnienės paveikslų spalvos. Darbšti, kūrybinga menininkė parodai pateikė vienuolika drobių. Jaunas dailininkas E. Kokanauskas buitines scenas tapo "flamandiška maniera, puikiai kuria nuotaiką.

Vyriausias parodos dalyvis—82 metų pensininkas A. Skirgaila iš Jonavos—sukūrė kompoziciją "Senoji sodyba". Pirmą kartą parodoje dalyvauja pensininkės M. Mastaitienės, kaunietės moksleivės D. Karpylės, melžėjos G. Damašauskienės iš Kėdainių rajono Pagirių tarybinio ūkio.

Lankytojus maloniai nuteikia šviesios L. Meškaitytės akvarelinės miniatiūros, pensininko R. Krasninkevičiaus spalvoti raižiniai tautosakos motyvais, J. Prielaido, O. Pusvaškytės grafika, juvelyriški J. Daniliauskienės ir N. Jurėnienės karpiniai.

Susitikimas su sporto vadovais didžiuosiuose Kremliaus rūmuose

Liepos 14 Didžiuosiuose Kremliaus rūmuose TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininko pirmajam pavaduotojui V. Kuznecovui pristatyti vykdomojo komiteto nariai, tarptautinių sporto federacijų prezidentai, olimpinių žaidynių organizacinių komitetų vadovai, kiti tarptautinio sportinio judėjimo veikėjai.

Sportinius vadovus pristatė TOK prezidentas Lord Killanin.

V. Kuznecovas pareiškė viltį, kad nutarimai, kuriuos priims TOK 83-oji sesija, taip pat XXII olimpiados žaidynės Maskvoje padės toliau skleisti ir įtvirtinti kilnius olimpinio judėjimo idealus, suteiks naują impulsą taikos stiprinimui ir tautų savitarpio supratimo didinimui. **TASS-ELTA**

Numirė Šachas

Cairo. — Buvęs Irano diktatorius šachas Mohammad Riza Pahlavi, 60 m. amžiaus, numirė karinėje ligoninėje netoli Cairo, aštuoniolikai mėnesių praėjus nuo to laiko, kai jis išbėgo į užsienį, prasidėjus revoliuciniam judėjimui Irane. Amerikoje manoma, jog su jo mirtimi dar nesibaigia Amerikos įkaitų reikalas.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months...$6.50
Canada, Lat. Amer., per year .$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months .$8.00
Foreign countries, per year ...$15.00	Foreign countries, 6 months ...$8.00

Prieštaravimai nepašalinti

Dvi dienas—birželio 22-23 d. d. Venecijos lagūnoje esančioje Italijos San Jorges Majores saloje, kurią saugojo karinės fregatos ir šarvuotieji transporteriai, už uždarų durų posėdžiavo septynių pagrindinių kapitalistinių šalių—JAV, VFR, Prancūzijos, Anglijos, Italijos, Kanados ir Japonijos—valstybių ir vyriausybių vadovai. Tai buvo šeštas "didžiojo septyneto" viršūnių susitikimas.

Pirmas toks pasitarimas įvyko 1975 metais, kai Vakarų lyderiai susirinko Rambujė pilyje (prie Paryžiaus) pribrendusių Vakarų ekonominių ir politinių problemų apsvarstyti. Rambujė pilyje ir po to kiekvienais metais vykusiuose pasitarimuose septynių didžiausių vakarų šalių vadovai mėgino numatyti bendrą kapitalo pasaulio politinę liniją, suderinti pastangas, kad būtų galima įveikti krizinius reiškinius kapitalistinėje ekonomikoje. Tenka pabrėžti, kad prieštaravimų draskomam kapitalo pasauliui tai—nelengvas dalykas, ir "septyneto" viršūnių pasitarimai neduodavo apčiuopiamų rezultatų.

Pastarajam—šeštam—susitikimui Vakarų lyderiai ruošėsi tarptautinei padėčiai pablogėjus dėl JAV kaltės, tokiomis salygomis, kai kapitalistinėje ekonomikoje, taip ir neįveikusioje sunkios 1974-1975 metų krizės padarinių, ėmė ryškėti eilinio—ir greitai gilėjančio—gamybos smukimo požymiai. "Didžiojo septyneto" pasitarimo išvakarėse Vakarų spaudoje buvo paskelbta nemaža ekonominių analizių, paremtų skaičiais ir faktais, kurie rodo bendrą komercinio aktyvumo mažėjimą kapitalo šalyse. Kartu konstatuojama neregėta infliacija, gamybos mažėjimas ir nedarbo didėjimas.

Štai kai kurie šių faktų. Didžiausias kapitalistinio pasaulio šalyse šiandien jau yra daugiau kaip 18 milijonų bedarbių, ir "nereikalingų žmonių", armija vis didėja. Bendrasis nacionalinis produktas išsivysčiusiose kapitalistinėse valstybėse šiais metais padidės tik 1.5 procento, o Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Anglijoje jis sumažės atitinkamai 4.8 ir 3 procentais. Kai kuriose šalyse apskritai blogėja gyvenimo sąlygos ir pagerėjimo nenumatoma.

Kriziniai reiškiniai ir ekonomikos nestabilumas būdingi pirmiausia Jungtinėms Amerikos Valstijoms—didžiausiai kapitalistinei valstybei. Tai negali neatsiliepti ir šiaip jau sunkiai padėčiai kitose kapitalistinėse valstybėse. Ir, kaip paprastai būna kapitalo pasaulyje, kiekviena šalis mėgina įveikti savo sunkumus, didindama eksportą, o tai aštrina konkurencinę kovą. Todėl vyksta prekybiniai ir valiutiniai karai, konfliktai dėl žaliavų ir energijos šaltinių.

Tokioje sergančios ekonomikos aplinkoje ir vyko "didžiojo septyneto" susitikimas Venecijoje.

Tačiau reikia pasakyti, kad Venecijos susitikimas skirtingai nuo penkių ankstesnių įgavo veikiau politinį pobūdį. Ekonominės problemos pasitraukė į antrąją vietą. Taip vyko, pirmiausia dėl to, kad pasitarimo dalyviai norėjo atitraukti Vakarų visuomenės dėmesį nuo reiškinių ekonomikoje, keliančių susirūpinimą ir nepasitenkinimą. Antra, dėl to, kad JAV, susirūpinusios dėl didėjančių politinių nesutarimų ir partnerių nepasitikėjimo Washingtono politika, mėgino priversti juos paremti avantiūristinį Baltųjų rūmų užsienio politikos kursą.

Washingtono spaudimu "septynetas" priėmė pareiškimą politiniais klausimais, kuriame vėl kalbama apie "įvykius Afganistane" neanalizuojant jų tikrųjų priežasių—ginkluotos intervencijos, kuria imperialistiniai JAV sluoksniai ir Pekinas vykdo prieš Afganistano Demokratinę Respubliką iš Pakistano teritorijos. Tačiau, nors pareiškime iškreipta Tarybų Sąjungos pozicija šiuo klausimu, prezidentui Carteriui nepavyko išreikalauti, kad jo partneriai "griežtai atsakytų Tarybų Sajungai", ir užbaigti Venecijos pasitarimo "įtempimo mažinimo proceso likvidavimo" dvasia. "Jungtinių Valstijų sajungininkai,—rašo laikraštis "New York Daily News",—pernelyg brangina gerus savitarpio santykius su Tarybų Sajunga, kad besąlygiškai prisijungtų prie Amerikos "sankcijų".

Pasitarimo rezultatai rodo, kad Jungtinėms Valstijoms, nors jos ir labai stengiasi, nepavyko sustiprinti savo pašlijusių lyderio pozicijų kapitalistiniame pasaulyje. "Didžiojo septyneto" valstybių ir vyriausybių vadovai bei juos lydėję užsienio reikalų ministrai išvyko iš Venecijos, taip ir neišsprendę problemų, dėl kurių jie buvo susirinkę, ir nepašalinę didelių nesutarimų, bloginančių jų santykius.

V. Sereika

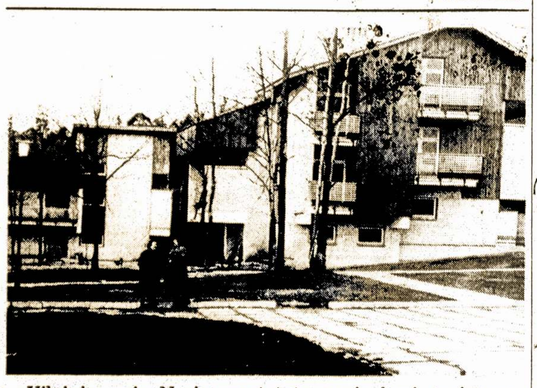

Vilniuje, prie Neries pastatyta nauja bazė turistams, kurioje vienu metu gyvens du šimtai turistų.

Nauja bazė turistams. A. Palionio nuotrauka

Kas ką rašo ir sako

ANTROJO PASAULINIO KARO KRIMINALISTO BĖDOS

St. Petersburg Times, birželio 28 d. laidoje rašo:

"Mike Pasker, taipgi žinomas kaip Mečys Paskevičius, įtariamas kaip nacių karo kriminalistas.

Paskevičius kaltinamas dalyvavime nužudyme 100 žydų kaip lietuviškas policininkas Antrojo Pasaulinio karo metu ir įtariamas koloboravimu su naciais 1941 m. lapkričio mėnesį, kada 12,000 žydų buvo suvaryti į kaimą ir, paliepus jiems nuogai nusirengti, jie buvo sušaudyti".

Federalės imigracijos agentai rado Paskevičių jo naujai nupirktam bute (condominium), kurį jis nusipirko gegužės mėnesyje už $78,500.

Paskevičius gyveno Chicagoje, vėliau nuo 1970 persikraustė į Santa Monica, Cal., o šiais metais, su nauja žmona, persikėlė į Floridą.

DAINŲ IR ŠOKIŲ ŠVENTĖ CHICAGOJE

Daug rašome apie dainų ir šokių šventę įvykusią Vilniuje ir manome, kad iš tikrųjų yra apie ką rašyti. Bet, pasiskaitykime apie taip vadinamą dainų ir šokių šventę suruoštą "veiksnių" Chicagoje. Rašo "Vienybė":

Lietuviškas kermošius Chicagoje

Visą šeštadienį Marquette Parko lietuviškoje gatvėje—Lithuanian Plaza Court vyko kermošius—lietuviškų suvenyrų ar šiaip visokių daiktų išpardavimas. Iš Bostono atvykę Gintaras Karosas, Mykolas Drunga ir kiti buvo atsivežę savo turimą turtą ir čia jį dideliu pasisekimu pardavinejo iš viso pasaulio susirinkusiems tautiečiams (tą jie darė ir šokių šventės metu International Amphiteatre). Gatve mašinomis judėjimas buvo uždarytas, tad jos viduriu 4 blokų atstume tautiečiai vaikščiojo ar šoko.

Jau nuo ketvirtadienio vakaro tos gatvės gausios lietuvių, karčemos buvo pilnos lankytojų iš įvairių kraštų, o prie Gintaro karčemos naktimis jaunimas net šaligatviuose linksmindavosi iki paryčių.

Visas tų dienų ir naktų nuotaikas čia sunku vaizdžiau išskaičiuoti. Nors daugelis tų jaunųjų lietuviškai nekalbėjo: girdėjosi anglų, vokiečių, portugalų kalbos, tačiau juos visus kažkas tai traukė į bendrą būrį, ką būtų galima pavadinti lietuviška dvasia.

Nekasdieniški vaizdai

Visa tai sudėjus į krūvą—buvo lietuvių išeivių šventė, nors ne meniškumo, bet pasižmonėjimo, susitikimų, pasilinksminimo prasme. Vargu ar pačią tautinių šokių šventę būtų galima vertinti menine prasme—to meniškumo čia maža būta. Atrodo, kad rengėjai dėmesį kreipė masiškumui, bet per tą nukentėjo meninė vertė. Aišku, jog šventėje dalyvavusiųjų šokėjų skaičius imponuojantis, bet "tikrų" šokėjų buvo mažoka. Vaikai ir veteranai, kurie sušoko po 3 šokius, sudarė visų šventėje dalyvavusiųjų grupių apie pusę. Kai kurios grupės įsisteigė tik prieš pačią šventę, ir jų daugiau gal ir nematysime. Visa tai žinant, vargu ar galima tokiu dideliu dalyvių skaičiumi džiaugtis. Kai kas atrodo šventę dirbtinu būdu stengiasi išpūsti, nors tam nėra rimtesnio pagrindo.

Beje, paminėtina dar viena detalė. Oficialiai bilietai į šią šokių šventę buvo išparduoti 2-3 mėnesius prieš šventę. Tačiau prie įėjimo į salę nemaža tautiečių bilietų siūlinėjo. Visai prieš programos pradžią kai kurie sutiko parduoti net už pusę kainos. Atrodo, kai kurie bilietų nusipirko tikslu juos parduoti spekuliacine kaina, bet vėliau patys įkliuvo.

Kęstutis Balčiūnas

Laiškas mamai

Sveika gyva, brangioji
mano mama,
Rašau aš tau paklydėlis
sūnus;
Menu tave parimusią
prie namo,
O žvilgsnis tolyn lekia
neramus.

Stebi dažnai tu siauro kelio
vingį,—
Iš tolių lauki grįžtančio
manęs,
O akyse viltis ir ryžtas
spindi,
Tiki, kad sūnų kelias
šis parves.

Ir kai pražysta klonyje
purienos,
Iš miego žemę kelia vyturys,
Tada svejoju, greit prabėgs
šios dienos
Ir aš pabelsiu į namų duris.

Tada abu gyvensim,
kaip gyvenom,
Ir niekad niekur neisiu
iš namų,
O dienos vėl ramiai tekės
po seno
Ir bus mums gera miela
ir smagu.

Tad lik sveika, brangioji
sengalvėle,
Jau greitai grįšiu linksmas
į namus,
Kartu mes rasim laimės
trupinėlį . . .
Ogi dabar—tau lenkiasi
sūnus.

Gimtinėj

Kur rausta bijūnai po langu,
Kur kvepia jazminų žiedai,
Surasi sodybą ten brangią
Su savo jaunystės sapnais.

Surasi ten širdžiai paguodą,
Nuvargus ilsėsis siela,
Įveiksi ten nevilį juodą,
Šviesesnė atrodys diena.

Tad eiki per audrą, per vėją,
Skubėki į gimtus namus;
Pajusi, kad čia pailsėjai,
Kad čia tau gyvenims ramus.

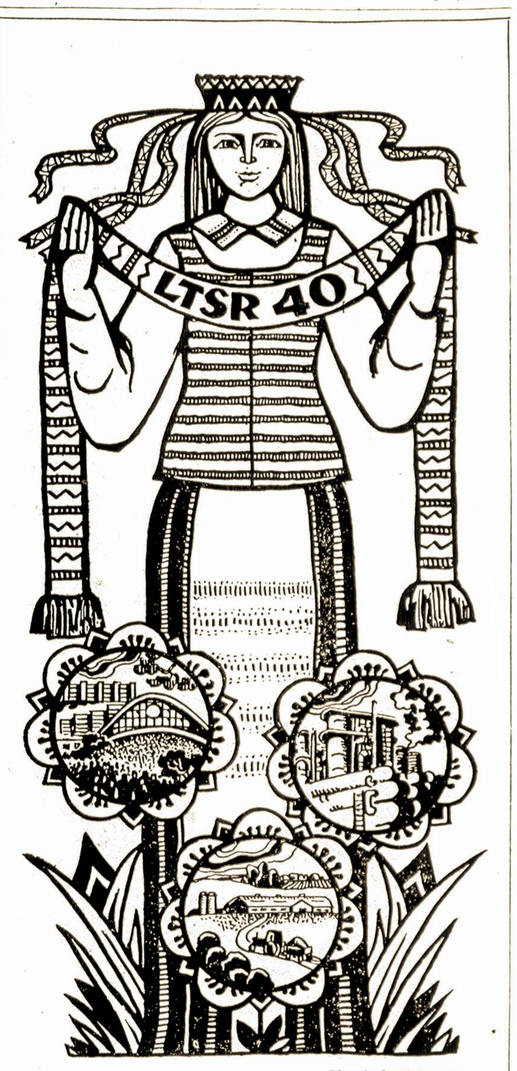

Edmundo ZIAUBERIO pieš.

O respublika mano! Šalelė brangi!
Tu į ateitį drąsiai šiandieną žvelgi, —
Į skaisčias komunizmo viršūnes žengi.

Žygiui partijos valios tvirtos prikelta,
Su didžiąja tarybine liaudim greta
Atsistojo daug vargus lietuvių tauta.

Ir taikiosios statybos, ir karo metu
Mus gaivino ir stiprino ryžtu šventu
Leninine draugystė laisvųjų tautų.

Komunizmo statyboj su broliais greta
Žengs ir žengs išvaduota lietuvių tauta,
Bendro žygio taikiais žiburiais nušviesta.

Antanas JONYNAS

Tarybų Lietuvos naujienos

[TELEGRAMA]

1980 METŲ RESPUBLIKINIŲ PREMIJŲ LAUREATAIS

Vilnius. Liepos 22 dieną Lietuvos KP Centro Komitetas ir Lietuvos TSR Ministrų Taryba paskyrė respublikines mokslo, technikos, literatūros ir meno premijas. Laureatais tapo žymūs mokslininkai, pramonės ir žemės ūkio pirmūnai, rašytojai, dailininkai, kompozitoriai. Jų tarpe—Vilniaus universiteto fizinės chemijos katedros vedėjas, chemijos mokslų daktaras profesorius Algimantas Levinskas, Lietuvos TSR mokslų akademijos matematikos ir kibernetikos instituto direktoriaus pavaduotojas, technikos mokslų daktaras profesorius Laimutis Telksnys, Lietuvos geologijos mokslinio tyrimo instituto mokslinis bendradarbis Vytautas Korkutis, Kauno medicinos instituto katedros vedėjas, medicinos mokslų daktaras profesorius Jurgis Bredikis, Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos katedros docentas Aleksas Girdenis, architektūros kandidatė Nijolė Bučiūtė ir daugelis kitų.

Šimtai tūkstančių respublikos pramonės, statybos, žemės ūkio ir kitų liaudies ūkio šakų darbininkų bei kolūkiečių dalyvavo socialistiniame lenktyniavime Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje keturiasdešimtmečio garbei. Geriausiems ir geriausių už įžymius pasiekimus darbe paskirtos šių metų respublikinės premijos.

Garbingą apdovanojimą pelnė Kapsuko rajono "Tarybų Lietuvos" kolūkio melžėja Ona Sinkevičienė, Kedainių rajono "Tiesos" kolūkio traktorininkas Mykolas Ardavičius, panevėžietis melioratorius Kazimieras Vepstas, Vilniaus "Lelijos" fabriko siuvėja Alicija Laučienė, klaipedietis statybininkas Juozapas Liuberskis ir kiti pirmūnai.

Respublikinės premijos paskirtos plačiai pripažintiems, darbo žmonių mylimiems kūrėjams, meno darbuotojams. Juozas Baltušis—vienas ryškiausių socialistinio realizmo atstovų Lietuvių literatūroje. Jo kūrybai būdinga gili reiškinių analizė, epinis vaizdingumas, sodri liaudiška kalba. Visa tai itin ryšku premija apdovanotame jo kūrinyje "Sakmė apie Juzą".

Respublikine premija pažymėta Eduardo Mieželaičio poezijos rinktinė "Mano lyra" yra viena geriausių pastarojo meto lietuvių poezijos knygų, išsiskirianti aukštu profesiniu meistriškumu, liaudiškumu ir poetiškumu.

K. Maruko premija apdovanota knyga "Sunku būti geram" sudaro nedideli apsakymėliai ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams.

Vienas iš aktyviausių šiuolaikinės lietuvių literatūros kritikų Petras Brazėnas. Respublikinėje ir sąjunginėje spaudoje jis yra paskelbęs daugiau kaip šimtą literatūros kritikos straipsnių, recenzijų, išleidęs ne vieną knygą. Respublikine premija pažymeta kritiko knyga "Žmogus ir žodis prozoje". Lietuvos TSR Liaudies artistui kompozitoriui Vytautui Laurušui premija paskirta už styginį kvartetą Sonata smuikui ir kantata "Ažuolų vainikas".

Jau daugiau kaip 20 metų Tarybų Lietuvos meniniame gyvenime aktyviai dalyvauja dailininkas Leonas Lagauskas. Respublikine premija įvertinti jo grafikos darbai, vaizduojantys Lietuvos revoliucionierius, senąjį Vilnių, jo apylinkes, žmones.

Vyresniosios kartos dailininkas—scenografijos meistras Liudas Truikys respublikine premija apdovanotas už scenografiją Verdžio operos "Aida" ir "Don Karlas".

Poetiški ir dekoratyvūs dailininkės Marytės Svažienės gobelėnai jau seniai yra atkreipę į savę meno mylėtojų dėmesį. Naujajam Vilniaus onkologijos centrui dailininkė yra sukūrusi gobelėną triptika "Saulės žiedai", seniausiai Lietuvos aukštajai mokyklai—sieninį kilimą "Vilniaus universitetui—400 metų".

Už šiuos darbus dailininkei paskirta respublikinė premija.

V. Petkevičienė

Remkite Laikraštį "LAISVĘ"

Religinės literatūros leidimas Lietuvoje

"Vaizdo" spaustuvė Vilniuje 6o tūkstančių egzempliorių tiražu išleido katekizmą "Mūsų tikėjimo šviesa". Tai—Lietuvos vyskupijų ordinarų kolegijos leidinys. Jį parengė jau miręs kunigas daktaras N. Skurkis, redagavo kunigas V. Aliulis. Knygelės priede yra svarbiausios maldos, tikinčiųjų atsakymai mišiose, liturginių metų bei jų švenčių apžvalga. Leidinys iliustruotas XIX a. prancūzų dailininko Gustavo Doré piešiniais.

Apie religinės literatūros leidimą Lietuvoje žurnalistas A. Degutis paprašė papasakoti Lietuvos vyskupijų liturginės komisijos pirmininką kunigą Vaclovą Aliulį.

— Katekizmas—graži dovana katalikų šeimoms,—pasakė V. Aliulis.—Jis padės įsisavinti bažnyčios mokymą, jos skelbiamas tiesas. Iki šiol platesnės apimties katekizmas buvo leidžiamas 1932 ir 1940 metais.

Džiugi žinia pasiekė ir Lietuvos kunigus. Lietuvos vyskupijų ordinarų kolegijos pirmininkui vyskupui Liudui Povilioniui ir man neseniai lankantis Vatikane, šventoji sakramentų ir dieviškojo kulto kongregacija savo dekretais patvirtino mišiolo bei lekcionaro lietuvišką vertimą ir leido jį vartoti šventose mišiose.

Mišiolas ir lekcionaras apima ištisų metų skaitomus ir giedamus šventų mišių tekstus ir dieviškojo žodžio liturgijoje naudojamus šventojo rašto skaitinius. Lotynų kalba šios knygos yra išleistos keturiais tomais, kurių kiekvienas turi apie 900-1000 puslapių. Lietuviškai jis bus padalytas į dešimt tomų.

Visas darbas truko devynerius metus. Leidiniui pasirodžius, pamaldų tikintieji bažnyčiose galės klausytis lietuviškai.

Reikia pasakyti, kad atlikti šį milžinišką darbą mums daug padėjo ankstesniais metais išleistas "Naujasis testamentas" ir "Psalmynas", kurių tekstai bus panaudoti mišiole.

"Naująjį testamentą" iš graikų kalbos vertė kunigas Česlovas Kavaliauskas.

Neseniai 80 tūkstančių jo egzempliorių tiražu taip pat išleista maldaknygė, o šių metų pradžioje kunigai gavo liturginį kalendorių 1980-iems metams.

A. Degutis

NAUJI EILĖRAŠČIAI

Jonas JAKŠTAS

Ačiū, Tėvyne!

Ačiū — už vardą,
dėvimą rūbą,
dirvą suartą,
dygstantį grūdą,

žemėn įmintą
šiltą dar pėdą,
už tavo mintį,
mūsų atspėtą.

Ačiū — už ryto
saulę raudoną,
atidarytą
vandenį, duoną.

Ačiū — už balsvą
debesių rasą.
Ačiū — už balsą —
grįžusį, rastą.

Ačiū — už miglą
sklidžią ant kelio.
Ačiū — kad migdo,
ačiū — kad kelia

tavo ir gelmės,
tavo ir aukštis.
Ačiū — kad gelbės
čiulbantis paukštis

skliautuos, ant kero
nuo sudiržimo.
Ačiū — už gerą,
laukiamą žinią.

Ačiū — už guotą
medžių vėjuotą
ir už paguodą,
valandą juodą.

Ačiū — už lietų,
ačiū — už vėją.
Ačiū — kad lieka
tai, ką mylėjom.

Ačiū — už dieną,
už pragyventą,
ir už kiekvieną
būsimą šventę.

Ačiū — už ryšį
mūsų ir metų.

Ačiū — kad grįžti
tu, nepametus

mūsų, iš mūšių,
pergalės datų,
kad nepalūši
jau niekada tu.

Ačiū, Tėvyne —
žvaigžde aušrine
ir vakarine.
Ačiū, krūtine

mūsų — rytine,
mūsų — naktine
ir — paskutine.
Ačiū, Tėvyne!

Rimgaudas GRAIBUS

Rugių šviesa

Išaušo rugiai, o šviesa, kad net užima
kvapą —
Leidžias ant veido dvi tavo rankos —
Baltieji žuvėdros sparnai.
Dar šienapjūtė. Net vakarienę bevalgant
Vien gardūnytėmis kvepia.
O kvapo saldumas,
Net užsimerki. Ir rodos, sėdėtum taip
amžinai.

Bet nuovargis tyliai
Paguldo rankas prie šaukšto ir duonos
ant stalo,
Blukina šienapjūtės vaizdus.
Lyg jo vieno tiesa?
Prie akių nuropojo miego vabalėlis.
Iš kiemo žolelė,
Vis linguoja linguoja
Lyg vėjyje smilga linksmai akyse.

Dabar neatsimenu,
Kaip glaudėsi lyjant prie kojų,
Neatsimenu, ką kuždėjo šlapia,
Ką kuždėjau tik jai vienai.
Išaušo rugiai, tarytumei paukščiai šviesa
atplasnojo —
Leidžias ant veido —
Baltieji žuvėdros sparnai — — —

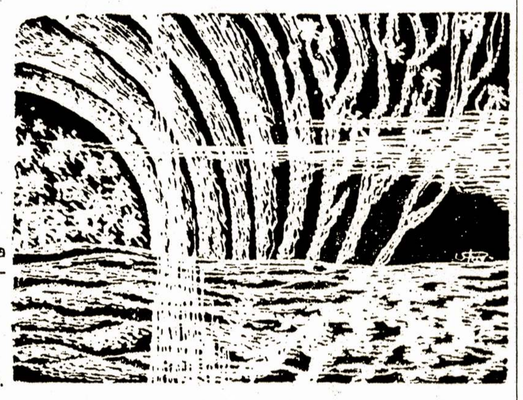

S. POVILAITIS. Vasarvidžio tiltai.

JONAS LUKOŠEVIČIUS

Anapus jūrų marių...

[IŠ "PERGALĖS"]

Tąsa iš praeito num.

Keziai laiko, berods, kelionių agentūrą, tačiau Niujorko lietuviai juos labiausiai žino kaip radijo stoties „Laisvės žiburys" šeimininkus. Pati stotis — apie tai rašė „veiksnių" spauda — buvo įsigyta už neteisėtai pasisavintus pinigus, verčiasi lietuvių biznierių bei biznierėlių skelbimais (pastoviausias klientas — laidojimo namai), jos pagrindinė tematika — vietinės lietuvių gyvenimo naujienos, na ir, aišku, žinios bei „žinios" iš Lietuvos.

Ši radijo stotis nevengia netgi tokių gandų, kurių purtosi reakciniai lietuviški laikraščiai. Kaip tik Keziai ir tapo visų pamiršto, nebent proginėmis šventėmis etatiniu kalbėtoju likusio Simo Kudirkos globėjais. Betgi Amerikoje niekas veltui nedaroma — iš Simo buvo spaudžiamas politinis bei finansinis kapitalas. Simas tapo namų prižiūrėtoju, kartu atliekančiu visus remontininko bei santechniko darbus. Tai dar ne blogiausia: praėjus pirmam įkarščiui, patys „veiksniai" ėmė pečiais traukyti: o ką gi tokį jie gavo? Vis dažniau pradėta kalbėti, kad Kudirkos — toli gražu ne tokie idealistai ir kad vargu ar verta jais didžiuotis. Tos kalbos dar labiau sustiprėjo, kai Kudirkų šeima susipešė dėl pinigų, kuriuos jiems „veiksniai" buvo sumetę. Šnekėjo, kad Genovaitė ne pagal kišenę siunčianti brangias dovanas savo bičiuliams į Lietuvą, kad jai išvis pabodusi Amerikos padangė ir superpatriotas vyras. Ir šių eilučių autorius ne kartą buvo paklaustas:

— Tu iš Lietuvos? Sakyk, kas per vieni tie jūsų Kudirkos?

Tekdavo pataisyti: jokiu būdu ne „mūsų", bet „jūsų". Ir atsakyti:

— Deja, nieko nežinau.

Vienas tokių klausėjų telefonu pažadėjo tiksliau mane informuoti apie Kudirkas ir, pasitaikius progai, pasiųsti įdomų dokumentą. Savo pažadą ištesėjo: po kiek laiko paštu gavau storą voką. Jame buvo Kudirkų šeimyninės bylos, nagrinėtos amerikiečių teisme, medžiaga (Superior Court of New Jersey, Chancery Division, Monmouth County Docket Nr. C-625-76).

Byla įdomi daugeliu požiūrių. Ji atskleidžia (visų pirma) amerikietiško gyvenimo tikrovę, kai dėl dolerio sūnus stveria motiną už gerklės, o vyras — žmoną. Kartu ji puikiai dokumentiškai apibūdina tuos, kurie ypač rūpinosi „gelbstint" Kudirkas iš Tarybų Sąjungos — apibūdina niujorkiečius Gražiną ir Rolandą Paegles (Gražina Paeglė yra lietuvių kilmės, tad moka lietuviškai, ir jos vaidmuo buvo ypač didelis). Ši šeimynėlė iš „vadavimo" padarė biznį: priglaudė Kudirkas, globojo juos, vėliau apgaudinėdami pešė iš jų pinigus — iki mokesčio už telefoną imtinai.

Bet visų svarbiausia — iš teisminio dokumento puslapių kaip gyvas matyti paties Simo Kudirkos moralinis veidas. Iš bylos sužinai, kad Kudirka padavė į teismą ir savo geradarius Paegles, ir motiną Mariją Šulskienę.

Bylą iškėlė 1976 metų gale. Pavartykime ją. Kudirkos advokatas misteris Ričardas J. Tarantas papunkčiui teigė:

— 3. ... Atsakovai Rolandas Paeglė ir jo žmona Gražina Paeglė turėjo tam tikros apgaulingos įtakos ieškovui ir dar labiau — jo motinai atsakovei Marijai Šulskienei.

— 5. ... 1974 m. lapkričio 27 d. ieškovas ir jo žmona Genė atidarė bendrą sąskaitą (...), kurioje esą pinigai priklausė Kudirkoms.

— 6. 1975 m. vasario ir kovo mėnesiais Rolandas Paeglė, jo žmona Gražina Paeglė ir Marija Šulskienė klastingai privertė ieškovą (t. y. Simą Kudirką — *Aut.*) patikėti, kad jo žmona Genė yra Sovietų slaptosios policijos agentė ir kad ja negalima pasikliauti, nes jinai galinti paimti pinigus iš bendros sąskaitos ir pabėgti. 1975 m. balandžio 4 d. Gražina Paeglė palydėjo ieškovą į Marine View Savings and Loan Association, apgaulės būdu privertė jį paimti 26 815,04 dolerio iš bendros sąskaitos ir atidaryti tai pačiai sumai naują sąskaitą — drauge su Marija Šulskiene. Po to Rolandas Paeglė ir jo žmona Gražina įtikino ieškovą atiduoti sąskaitos knygutę Marijai Šulskienei, kuri vėliau jos nebegrąžino ieškovui...

— 7. ... 1975 m. gegužės 12 d. Gražina Paeglė vėl palydėjo ieškovą ir jo žmoną Genę į tą pačią Asociaciją ir vėl apgaulingu būdu įtikino ieškovą iš jų bendros sąskaitos paimti 2000 dolerių ir atiduoti juos atsakovui Rolandu Paeglei.

— 8 ... 1975 m. birželio 27 d. Marija Šulskienė, lydima Rolando Paeglės ir jo žmonos Gražinos, nežinant ieškovui (t. y. Simui Kudirkai — *Aut.*) ir be jo sutikimo uždarė jų bendrą sąskaitą ir atidarė naują...

— 9. ... 1975 ir 1976 m. įvairiais laikotarpiais atsakovė Marija Šulskienė, lydima Rolando Paeglės ir jo žmonos Gražinos, ėmė sumas ieškovo vardu, davė pinigus Rolandui ir Gražinai Paeglėms.

— 11. ... Ieškovas pareikalavo, kad Marija Šulskienė grąžintų jam santaupų knygutę bei pinigus.

— 12. Ieškovas reikalauja, kad atsakovai Rolandas ir Gražina Paeglės grąžintų visus pinigus, paimtus iš jo sąskaitos, bendra suma ieškovui nežinoma.

Taip savo reikalus amerikietiškam teismui nušvietė Simas. Tačiau dar yra antroji ir trečioji tos bylos pusės.

Atsakovų — Marijos Šulskienės, Rolando Paeglės ir Gražinos Paeglės — advokatas misteris Peteris P. Frunzi ieškovui Simui Kudirkai kėlė tokius klausimus, kad vargšas, ko gero, niekada nebūtų peržengęs „Sovetskaja Litva" laivo borto, jei būtų žinojęs, kad reikės į juos atsakyti. Bet žinok žmogus!

— 9. Papasakokite, kuo pasireiškė atsakovų Rolando ir Gražinos Paeglių apgaulinga įtaka.

Atsakymas:
Kadangi aš nemokėjau anglų kalbos ir nepažinau gyvenimo Jungtinėse Valstijose apskritai ir kadangi mano žmona ir šeima gyveno Paeglių namuose, aš buvau priverstas tikėti, kad jie gina mano ir mano šeimos interesus. Tačiau vėliau aš patyriau, kad Rolandas Paeglė siekia tapti mano finansiniu agentu ir perimti sau procentinę dalį tų pinigų, kuriuos aš gaudavau iš literatūrinių kompanijų, tokių kaip „Readers Digest"* ir kitos, už pasakojimus apie pergyvenimus Rusijoje.

* „Readers Digest" („Mintys skaitytojui") — daugiatiražis periodinis leidinys, spausdinąs lengvo turinio pasiskaitymą. Noriai griebiasi antitarybinės tematikos. *(Aut. past.)*

(Pastaba skliausteliuose: ar bereikia atviresnio prisipažinimo, kodėl buvo rašomos knygos ir „pergyvenimų istorijos"? Ar galima dar aiškiau pasakyti, kodėl buvo „vaduojamas" ir globojamas Simas?)

— 9. a) ...Ar tiesa, kad ieškovas Simas Kudirka ar jo žmona Genė tyrė ar aptarinėjo galimybę pasiųsti Mariją Šulskienę į senelių namus? b) Ar tiesa, kad jūs teiravotės Putnamo lietuvių senelių namuose, ar Marija Šulskienė negalėtų būti ten apgyvendinta?

Atsakymas:
Marija Šulskienė savo noru dirbo Putnamo senelių namuose.

— 12. c) Ar ieškovas asmeniškai lankėsi pas mrs. M. Yost ir nusamdė ją būti savo atstove derybose su keletu žurnalų ir laikraščių, kurie norėjo ieškovo interviu? d) Ar atsakovas jai sumokėjo 10 proc. agento atlyginimo už tuos straipsnius? e) Ar tiesa, kad ieškovas jai vis dar skolingas?

Atsakymas:
Neatsako.

— 15. ...1974 m. apie liepos 20 d. jūs grįžote į Klaipėdą? a) Ar, atvykęs į Klaipėdą, jūs pirmiausia aplankėte dėdę? (Jonas Kudirka gyvena Griškabūdyje — *Aut.*) c) Kodėl pirmiausia nėjote į žmonos namus? e) Ar jus tikėjote, kad Genė Kudirkienė atsiskyrė nuo jūsų, kai buvote kalėjime? h) Ką jūsų dėdė pasakojo jums apie jūsų žmonos elgesį, kai buvote kalėjime?

Atsakymas:
Neatsako.

— 17. Ar tiesa, kad jūsų dėdė jums pasakojo, kad Genė Kudirkienė būdavo jums neištikima, kai jūs plaukiodavote jūroje? c) Ar jūsų žmona patarė jums paduoti į teismą jūsų motiną ir pradėti šį procesą?

Atsakymas:
Neatsako.

— 20. ...a) Ar, prieš atvykdamas į JAV arba jau čia atvykęs, pildėte kokius nors federalinės vyriausybės' dokumentus dėl jūsų žmonos atvykimo į JAV ir pareiškimą dėl gavimo jai nuolatinio gyventojo teisių? Ar jūs praleidote kai kuriuos **klausimus, ar jūs melavote,** atsakydamas į juos?

Atsakymas:
Neatsako.

— 21. ...e) Ar teisybė, kad, jums grįžus (į Klaipėdą — *Aut.*), kitas vyriškis gyveno tame pat bute, kur ir jūsų žmona bei dukra?

Atsakymas:
Neatsako.

— 27. Ar pavydas ir baimė, kad jūsų žmona gali pabėgti, nebuvo vienintelė ar bent svarbiausioji priežastis, dėl kurios jūs paėmėte pinigus iš bendros jūsų ir Genės Kudirkienės sąskaitos ir daugumą jų padėjote bendron su jūsų motina sąskaiton? a) Ar jūs žinojote, kad jūsų žmona siunčia siuntinius į Lietuvą savo buvusiems draugams?

Atsakymas:
Neatsako.

— 31. ...a) Ar tiesa, kad jūsų kelionės laivu „Sovetskaja Litva" metu jūs buvote gavęs telegramą nuo žmonos to vyriškio, su kuriuo jums buvo neištikima Genė Kudirkienė? Jei taip, kas buvo rašoma toje telegramoje?

Atsakymas:
Neatsako.

— 40. ...g) Ar jūs skambinote mrs. Bartys (moteriškei, su kuria jūsų motina gyvena Elizabete, Niudžersyje) maždaug apie 1975 m. rugpjūtį ar rugsėjį, prašydamas ją: iškratykite mano motinos daiktus ir suraskite banko knygutę? h) Ar jūs sakėte mrs. Bartys, kad knygutė jums reikalinga ne santaupoms išimti, bet mokesčių blankams užpildyti?

Atsakymas:
Neatsako.

(**Pastaba skliausteliuose.** Taigi į daugumą klausimų Simas Kudirka neatsakė. Jo advokato motyvas buvo toks: „neturi ryšio su byla". Iš esmės taip ir buvo, ir advokatai gynėjai tą puikiai žinojo.)

Tad kodėl rimtame teisme buvo keliami klausimai, kurie geriausiu atveju tinka turgavietei? Beje, padorumas neleidžia jų visų net pacituoti. Net buvo reikalaujama, kad Genė Kudirkienė tiksliai praneštų teismui jai padarytų abortų datas ir pan.

Tikslas buvo aiškus: visais įmanomais ir neįmanomais būdais vargšą ieškovą Kudirką pastatyti į baisiai nepatogią padėtį, įrodyti, kad jis — sukčius, kad jo šeima — nepadori, kad jis nemoka skolų, kad apskritai yra nepatikimas žmogus. Na, o nepavykus įrodyti — nors sukelti rimtų dvejonių ir paveikti teismą. Beveik nekyla abejonių, kad medžiagą šiems klausimams pateikė Simo motina Marija Šulskienė, gudrių amerikiečių globėjų pamokyta.

(Irgi kasdienio amerikietiško gyvenimo detalė!)

Beje, šis epizodas iš didvyriškos Simo veiklos užjūryje ne tik aiškiai pasakoja apie jį ir jo šeimą — tai apskritai gana būdingos amerikietiško teismo scenos. Tokiame teisme žmogus be sukto, puikiai pasiruošusio ir visas sudėtingas teisminio žaidimo taisykles mokančio advokato yra bejėgis lyg kūdikis — nors ir neginčijamai būtų teisus.

Stoka vietos neleidžia perpasakoti daugiau bylos detalių. Yra ten ir buitinio cinizmo, kai visos trys pusės įrodinėja turėjusios kilnius norus užtikrinti Kudirkų vaikų ateitį, ir klaikaus smulkmeniškumo, ir melo, ir vilkiško nepasitikėjimo vienas kitu.

Vieno nėra — tų, atsiprašant, patriotinių motyvų, kuriais po šiai dienai mėgsta spekuliuoti Simas.

O gal jų niekada ir nebuvo?

[Bus daugiau]

SVEIKATA — MŪSŲ PAČIŲ RANKOSE

Ar visada saulė gydo?

Sakoma, jog ten, kur neįeina saulė, turi ateiti gydytojas. Apie gydomąsias saulės savybes žinota jau gilioje senovėje.

Nors nuo tų dienų iki šiandien medicina nuėjo milžinišką kelią, atsirado daug naujų gydymo būdų ir priemonių bei įvairių vaistų, saulės spinduliai ir toliau efektyviai naudojami organizmui stiprinti ir grūdinti, įvairių ligų profilaktikai, gydymui, taip pat medicininei reabilitacijai. Didelė saulės galia. Gydytojai nežino vaistų, kurie būtų taip sėkmingai atlaikę šimtmečių išbandymą, kaip saulės spinduliai bei kiti natūralūs gydomieji veiksniai — mineralinis vanduo ir gydomasis purvas.

Žmogaus organizmą saulė veikia per akis ir odą. Saulės spinduliai sudirgina akyse bei šalia jų odoje esančias nervų galūnėles — receptorius. Čia susidarę nerviniai impulsai artimiausiu keliu pasiekia galvos smegenų aukštuosius vegetacinius centrus bei hipofizę ir suaktyvina jų veiklą. Tokiu būdu transformuoti saulės spinduliai tampa organizmo energijos šaltiniu, reikalingu darbingumui, gerai savijautai.

Žmogaus organizmui reikšmingiausi saulės ultravioletiniai spinduliai. Jų veikimo pagrindą sudaro sudėtingos fotocheminės, fotoelektrinės ir kitos reakcijos odoje. Ultravioletiniai spinduliai keičia odos ląstelių protoplazmos baltymines medžiagas, kurios, veikiamos fermentų, skyla iki amino rūgščių, o vėliau susidaro naujos, biologiškai itin aktyvios medžiagos, stipriai veikiančios centrinę nervų ir širdies-kraujagyslių sistemas. Ultravioletinių spindulių įtakoje odoje pasigamina pigmento melanino, ir oda patamsėja.

Saulės spindulių dozės (kiekvienam žmogui individualios) suaktyvina aukštųjų nervinių centrų ir vegetacinės nervų sistemos simpatinės dalies funkcijas, endokrininių liaukų veiklą, suintensyvina medžiagų apykaitą, pagerina organizmo neuroreguliaciją, atsparumą, prisitaikymo prie išorės sugebėjimus, skatina sveikimo procesus.

Saulės vonias, kaip ir bet kurį kitą natūralų gydomąjį faktorių (pavyzdžiui, mineralines vonias), būtina griežtai dozuoti pagal žmogaus amžių, nervų sistemos reaktyvumą, sveikatos būklę. Nesaikingai kaitinantis saulėje, gali paūmėti reumatas, tuberkuliozė, padažnėti epilepsijos priepuoliai, atsirasti silpnumas, bloga savijauta, galvos skausmai. Ypač atsargiai naudotis saulės voniomis turi ligoniai, sergą hipertonine ir išemine širdies liga, galvos smegenų kraujagyslių ateroskleroze, kraujotakos nepakankamumu, cukriniu diabetu, kraujo gamybos organų ligomis, sunkiomis neurozėmis. Labai nesveika yra kaitintis saulėje nejudant.

1980 metais saulės aktyvumas yra gerokai sustiprėjęs. Kaip žinia, jis kartojasi cikliškai kas 11 metų ir užtrunka 2-3 metus. Tai yra susiję su Saulės dėmių susidarymu. Toks Saulės aktyvumo, ypač jos radioaktyvios produkcijos ir ultravioletinių spindulių padidėjimas sukelia reikšmingus atmosferos, hidrosferos (Žemės plutos) pakitimus. Labai sustiprėja Žemės magnetinis laukas, atmosferos elektriniai išlydžiai, ciklonų judėjimas, seism· niai reiškiniai ir kt. Tai turi didžiulės įtakos gyvajai gamtai, ypač žmogaus organizmui.

Padidėjęs Saulės aktyvumas ir su juo susijusios magnetinės Žemės audros sukelia įvairių ne tik fiziologinių funkcijų ir biocheminių procesų sutrikimų, bet ir psichologinio pobūdžio pakitimų. Tokiais periodais net visiškai sveikiems sumažėja darbingumas, pablogėja savijauta, krinta nuotaika, įvairiose kūno srityse atsiranda nemalonių jutimų, pablogėja miegas, padidėja nervingumas. Magnetinių audrų metu paūmėja chroniškos ligos (pavyzdžiui, reumatas, tuberkuliozė, išeminė širdies liga, bronchų astma, epilepsija, neurozės), o ūmios ligos sunkiau duodasi gydomos.

Padidėjęs Saulės aktyvumas ir magnetinės Žemės audros sumažina kūrybinę veiklą, apsunkina galimybes, pavyzdžiui, autobusų vairuotojams, avialainerių pilotams, elektroninių skaičiavimo mašinų operatoriams tiksliai atlikti didelio dėmesio reikalaujantį darbą.

Turėdami tai galvoje, saulėje kaitininkimės itin atsargiai, dozuotai, pasitarę su gydytoju ir pasitikrinę sveikatą. Deja, apsilankę pliaže, pamatysime, kad nemažai žmonių į gydytojų patarimus nekreipia dėmesio. Jiems atrodo, jog kuo daugiau saulės spindulių gaus jų organizmas, tuo bus geriau. O taip nėra.

Vytautas Meška
Medicinos mokslų kandidatas,
Kurortologijos mokslinio tyrimo laboratorijos vadovas

Apie 12 tūkstančių respublikos žemdirbių kasmet ilsisi "Eglės" sanatorijoje Druskininkuose, kuri pastatyta kolūkių, tarybinių ūkių ir kitų žemės ūkio organizacijų lėšomis. Dabar čia įkurtuvės atšvęstos — pirmuosius pacientus priėmė gydymo korpusas, kuriame sudarytos palankiausios sąlygos medikų prirašytoms purvo, vandens ir kitoms procedūroms.

Nuotraukoje: tarpkolūkinė sanatorija "Eglė" Druskininkuose. A. Sabaliausko nuotr.

LIETUVIŲ RAŠYTOJAI: NUO "A" IKI "J"

Vytautas Kazakevičius

*** Įspūdingas bibliografinis žodynas. * Pirmame [iš trijų] tome—174 pavardės. * Išeivių vardyne—34 rašytojai. * Pradedant D. Bačkausku ir A. Burba. * Antologijos * Graži tu, mano brangi tėvyne" dėka.**

Tokio leidinio lietuvių literatūroje dar neturėta: pradėtas leisti kapitalinis bibliografinis lietuvių rašytojų žodynas. Praėjusių metų pabaigoje pasirodė pirmasis veikalo "Lietuvių rašytojai" tomas, kurio apimtis—773 psl. O tokių tomų bus trys, vadinas, turėsime didžiulį bibliografinį leidinį. Susipažįstant su naująja knyga, nesunku suprasti, jog tai labai reikalingas, tam tikra prasme nepakeičiamas leidinys: jame pateikiama moksliškai kruopščiai paruošta visų lietuvių rašytojų bibliografija. Tokį didelį darbą sėkmingai galima atlikti tada, kai bibliografijos tarnybai tiesioginę bibliotekininkų būrys dirba vien pagal savo profesiją, kai jų darbus leidžia valstybinės leidyklos, kai pakanka žmonių, galinčių ir turinčių atsidėti vien šio veikalo ruošimui.

Knygos sumanytojai ir rengėjai yra Lietuvos TSR Valstybinės bibliotekos bibliografijos skyriaus darbuotojai, iš kurių ypač daug pasidarbavo S. Tomonis. Leidinį parengė šeši kvalifikuoti bibliotekininkai, tačiau jiems padėjo ruošti medžiagą kitų įstaigų specialistai. Pavyzdžiui, valstybinę bibliografiją tvarko didelis Knygų rūmų darbuotojų kolektyvas. Knygų rūmai, kaip žinia, yra viena iš daugelio nacionalinės kultūros įstaigų, kurios atsirado tik Tarybų valdžios dėka. Jie sistemingai leidžia "Knygų metraštį", "Tarybinės lituanikos metraštį", "Žurnalų ir laikraščių straipsnių metraštį". Knygų rūmų sistemoje, greta šių metraščių redakcijų, yra devyni skyriai, jų tarpe—Mokslinis-metodinis, Spaudos statistikos, Valstybinės bibliografijos, Bibliografinių katalogų ir informacijos, Lietuviškųjų ir lituaninių spaudinių saugojimo bei kt.

Tarybų valdžios metais įsteigta ir universitetinė bibliotekininkystės specialybė. Bibliotekininkystės katedra ir Mokslinės informacijos katedra yra taip pat dideli knygotyrinės veiklos moksliniai centrai. Ruošiant leidinį prisidėjo ir Universiteto biblioteka.

Veikalui teikiamą reikšmę rodo ir tai, jog ruošiant ir leidžiant jį rūpinosi labai autoritetinga redakcinė komisija, kurios pirmininkas—akademikas prof. Kostas Korsakas. Jos sudėtyje ir LTSR kultūros ministras J. Bielinis, respublikos rašytojų sąjungos pirmininkas A. Maldonis bei kiti žinomi asmenys.

Kas turės šį bibliografinį žodyną, kiekvieną sykį juo naudodamasis supras, kiek daug atlikta darbo jį beruošiant. Ankstesnėmis sąlygomis jis nebūtų įmanomas įveikti. Leidinys yra ne tik didelis mūsų nacionalinės kultūros pasiekimas, bet ir parankinė daugelio žmonių knyga—lituanistų, lietuvių literatūros mokytojų, literatų, knygotyrininkų, mokslininkų, literatūros mylėtojų. Neatsitiktinai ji išleista dideliu tiražu—tokiu, kokiu leidžiamos populiarios beletristikos knygos: 30 tūkstančių egzempliorių!

Panašus veikalas, žinoma, ruošiamas ir spausdinamas labai iš lėto, nes reikalauja didelio spaustuvinio ir korektūrinio darbo. Rengėjai, pradėję ruošti I tomo medžiagą, turėjo tiksliai apibrėžti paskutinę datą—surinkta iki 1973 m. imtinai spausdinama bibliografinė medžiaga. Tačiau ir tokiu atveju rankraštį į spaustuvę tebuvo galima išsiųsti 1978 m. sausyje, o spaustuvė pajėgė pradėti spausdinti 1979 m. antroje pusėje. Tačiau bibliografinis darbas yra nenutrūkstamas, todėl, be abejo, ir šis veikalas bus vis papildomas laikui bėgant. Tačiau svarbu pagrindas, o jį tokiame leidinyje sudaro ne tiek operatyvioji bibliografija, kiek ištisos literatūros istorijos faktai, apimantys daugiau kaip 400 metų laikotarpį. Autoriai ir leidėjai veikalo pratarmėje nurodo, kad trečiame tome bus pateikti papildymai.

Lietuvių rašytojai, kurių bibliografija pateikiama, išdėstomi alfabeto tvarka. Pirmame žodyne tome—174 pavardės, rašytojai pradedami vardinti "A" raide, baigiami "J". Veikale pateikiama kiekvieno rašytojo enciklopedinė biografija, pažymima literatūrinio darbo pradžia, išvardijami periodiniai leidiniai, kuriuose spausdintasi, nurodomi slapyvardžiai. Po to seka bibliografinė dalis:—1. kūryba—išleistos rašytojų knygos, periodikoje paskelbti stambesni, reikšmingesni rašiniai; 2. literatūra apie rašytoją ir jo kūrybą (memuariniai rašiniai, recenzijos, literatūros mokslo ir kritikos straipsniai bei pan.); pateikiama vertimų į kitas kalbas ir recenzijų kitomis kalbomis bibliografija. Toks nuosekliai moksliškas, akademiškas bibliografinės medžiagos išdėstymas suteikia leidiniui daug solidumo.

Pirmasis veikale pateikiamas rašytojas—Vladas Abramavičius (1909-1965), iki karo gyvenęs Vilniuje, čia ir Varšuvoje studijavęs ir todėl nemaža rašęs lenkiškai, tame tarpe vertęs lietuvių poetus į lenkų kalbą. Veikale registruojami lietuvių rašytojai nuo seniausių laikų, tad čia rasime žinių apie J. Bretkūną, J. Brodovskį, S. Chilinskį, S. Daukantą, M. Daukšą, K. Donelaitį, J. Goštautą, L. Ivinskį, A. Jomantą, ir kitus. Pateikiama bibliografinė informacija ne tik apie "grynus" rašytojus, bet ir žymesnius vertėjus, žmones, glaudžiai susijusius su lietuvių literatūros kūrybiniu procesu—J. Balčikonį, J. Basanavičių, J. Jablonskį, Aug. Janulaitį ir kt. Daugiausia, žinoma, vietos tenka šiuolaikinei, XIX ir XX šimtmečių, literatūrai. Tarybinė lietuvių literatūra bibliografinio žodyno I tome pristatoma tuo pagrindu, kad minimi rašytojai, priimti į Lietuvos TSR Rašytojų sąjungą iki 1973 m. arba tie, kurie iki to laiko yra išleidę bent po dvi knygas. Vadinas, jau per praėjusį laikotarpį rasis nemaža Lietuvos rašytojų, kuriais tektų papildyti bibliografinį žodyną. Sudarytojų kruopščiai padirbėta, randame ir rašytojų, kurie kai kam ir iš besidominčių literatūra gali būti naujiena (pav., iš buržuazinio laikotarpio Lietuvoje Alf. Jakubėnas arba Ant. Jasiūnas), tad, be abejo, ir sekančiuose tomuose rasime daug labai vertingos bibliografinės ir literatūrinės medžiagos. Įdomu ir tai, kad autoriai ir leidėjai pasirūpino ne tik pateikti slapyvardžius biografinėse informacijose, bet ir atskleidė daugelio recenzijų ir kritinių straipsnių slapyvardinių autorių tikrąsias pavardes.

Tačiau ne mano yra uždavinys ir rūpestis, pristatant išeivių spaudoje "Lietuvių rašytojų" bibliografinio žodyno I tomą, aptarti jo visumą. Visapusiškas šio pirmojo leidinio įvertinimas yra specialistų kompetencija ir jį, kas domėsis, ras su laiku Lietuvos spaudoje. O jeigu jau apie ką nors rašai JAV lietuvių leidinyje, tai savaime atsiranda specifiška tema ir specifiškas rūpestis—kiek ir kaip tas leidinys tiesiogiai liečia užsienio lietuvių rašytojus.

Liečia gi juos tarybinis bibliografinis žodynas rimtai ir daug. Pirmame žodyno tome yra biografinės ir bibliografinės pozicijos, skirtos net 34 užsienyje gyvenantiems ar kuriantiems (arba gyvenusiems ar kūrusiems) lietuvių rašytojams. Jų išvardinimas jau savaime pats, be komentarų, padės gerai suprasti, ką veikalo sudarytojai įtraukė į šiandieninės lietuvių literatūros "apyvartą". Beje, knygoje nurodomi ir principai, kuriais remiantis patenka į šią bibliografiją užsienio lietuvių rašytojai—tie, kurie spausdinosi Lietuvoje iki 1940 m., ir tie, kurie pradėję rašyti svetur, buvo spausdinami Tarybų Lietuvoje. Prisimenu, bene beveik prieš dešimtį metų Valstybinės bibliotekos darbuotojai kreipėsi sėl konsultacijų ir medžiagos apie išeivių rašytojus. Tad teko prisidėti. Po to, kai rankraštis buvo ruošiamas gamybai, teko jo išeivišką dalį skaityti, recenzuoti, pareikšti nuomonę. Tad kalbėdamas apie jau esančią išeivišką šio veikalo dalį, galiu jausti ir kai kurį suinteresuotumą.

Patys seniausieji užsienio lietuvių rašytojai, patenkantys į šį leidinį, yra du būdingi XIX a. Amerikos kultūrininkai—"Saulės" leidėjas, daugelio vertimų autorius D. T. Bačkauskas (1846-1909) ir kunigas Aleksandras Burba (1854-1898), abu Pennsylvania angliakasių krašto veikėjai. Senajai emigracinei literatūrai atstovauja taip pat J. Andziulaitis-Kalnėnas, J. Baltrušaitis-Mėmelė, J. Baniulis, K. Genys, St. Homolickis-Malevskis, S. Jasilionis, Kl. Jurgelionis. Na, o kitas pozicijas užima autoriai, tarp dviejų pasaulinių karų gyvenę Lietuvoje: V. Alantas, J. Aleksandravičius-Aistis, V. Ališas (Arminas), K. Almenas, J. Ambrazevičius (Brazaitis), J. Augustaitytė-Vaičiūnienė, P. Babickas, Jurgis Baltrušaitis, K. Barėnas, A. Baronas, A. Byras, M. Biržiška, V. Biržiška, K. Bradūnas, B. Brazdžionis, S. Būdavas, E. Cinzas, L. Dovydėnas, A. Giedrius, K. Grigaitytė-Graudienė, J. Grinius, J. Jankus, V. Jonikas, P. Jurkus.

Beje, daliai pokario išeivių rašytojų patekti į bibliografinį žodyną padėjo tai, kad jų kūryba buvo paskelbta gamtos poezijos antologijoje "Graži tu mano, brangi tėvyne", kurią 1967 m. išleido Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komiteto užsakymu "Vagos" leidykla. Taip atsitiko šiuo atveju su K. Bradūnu, V. Joniku, P. Jurkum. Prie to prisidėjo ir antologija "Emigranto dalia", daugelis publikacijų "Gimtajame krašte", "Pergalėje" ir kt. Akivaizdu, kad sudarytojams biografinę ir bibliografinę informaciją surinkti kaip tik padėjo šie šaltiniai.

Šiuo atveju verta prisiminti pernai Čikagoje išleistą anglų kalba išeiviškos literatūros antologiją: "Lithuanian Writers in the West"—koks ryškus rašytojų pristatymo skirtumas. Nekalbant jau apie tai, kad Amerikos lietuvių klerikalai iš išeiviškos literatūros" išmeta pažangesnius arba su Tarybų Lietuva aktyviau bendraujančius autorius, kas būdinga, beje, ir "Lietuvių literatūra svetur" (1968 m.) knygai, bet ir neįrašo į bibliografiją tų emigrantų knygų, kurios išėjo Tarybų Lietuvoje! O kaip tie veikėjai mėgsta kalbėti apie savo "objektyvumą", MOKYTI JO MUS! . . . Kaip dramatiškai jie šoka "taisyti" Lietuvoje išleistas antologines knygas, nepaisydami jų paskirties ir esmės. Patys gi! . . . Jeigu lietuvių literatūrą ar kultūrą ima pristatinėti arba vertinti klerikalai, būk tikras, be ideologinio ar politinio falšo, be nacionalistinės savivalės jie niekados neapsieis!

"Lietuvių rašytojų" bibliografinio žodyno autoriai taip pat susidūrė su atrankos problemomis, tačiau jos kito pobūdžio. Kai į leidinį dedamos pozicijos apie J. Ambrazevičių, A. Baroną, M. Biržišką, K. Bradūną, L. Dovydėną ar pan., atskiruose praleidimuose nėra protinga ieškoti dramatinių idėjinių ar panašių motyvų. Leidinys ir taip jau labai didelės apimties, pareikalavęs didžiulių pastangų, tad vėl vieno ar kito autoriaus nebuvimo reikia ieškoti visai kito motyvo. Tai liečia ne tik išeivišką, bet ir buržuazinės valstybės metų literatūrą. Prisimenu, į kai kuriuos papildymų pasiūlymus leidėjai negalėjo atsižvelgti dėl laiko stokos. Kiekvienas papildymas tokiame veikale tiesiog reikštų poligrafinį "perversmą".

Tačiau, visiškai nepretenduodamas į kritiškus pastebėjimus, manau, jog tuo pačiu pagrindu, kaip V. Jonikas ar P. Jurkus, į bibliografinį žodyną turėjo patekti L. Andriekus, Alb. Baranauskas, J. Blekaitis, A. Gricius ir dar vienas kitas autorius, pristatytas toje pačioje "Graži tu mano, brangi tėvyne" antologijoje; kai kurie iš jų yra išleidę jau ne po vieną knygą, apie juos ir mūsų periodikoje rašyta. Pasigesčiau ir tokių jau mums gerai pažįstamų emigracijos rašytojų, kaip V. Bogutaitė-Keblienė, Ant. Gustaitis, V. Janavičius, gal būt ir J. Gliauda su Č. Grincevičium. Pavyzdžiui, A. Gustaičio dramininė kūryba jau buvo žinoma Lietuvoje iki 1940 m., statomi jo "Slogučiai". Galimas dalykas, kad kai kurie autoriai iki nustatytos ribos dar buvo mažiau publikuoti, tad dar pateks į papildymų dalį, tačiau suprantama, maloniau, kai daugiau nuosekliumo esama. Jeigu, pavyzdžiui, randame Alf. Jakubėną, gal vertas vietos ir B. Auginas, iki šiol išleidęs 3 poezijos rinkinius, iš kurių pirmą—Kaune? Tokių klausimų gali kilti ir daugiau. Pavyzdžiui, greta D. Bačkausko ir A. Burbos tiktų V. Dembskis, greta A. Byzo—J. Yla.

Pasitaiko ir netikslumo. Turbūt dėl korektorių kaltės A. Giedriaus mirties vieta nurodyta Husteris, o ne Vusteris. J. Jankaus bibliografijoje romanas "Pušis" pateko be reikalo—mūsų spaudoje buvo rašoma apie tokios knygos pasirodymo pažadus, bet ne tikslų rezultatą: šitokiu pavadinimu romanas taip ir neišėjo. K. Barėno bibliografijoje vertėjo prisiminti M. Sluckio straipsnį, paskelbtą "Pergalėje". Daugiau galėjo būti pateikta K. Genio slapyvardžių (apie juos J. Būtėną viename laiške informavo Ant. Petrika).

Tačiau tai tik dalinės pastabos, nekeičiančios bendro susižavėjimo, kurį kelia bibliografinio žodyno "Lietuvių rašytojai" I tomo rimtumas ir išsamumas. Ši knyga—vertinga dovana kiekvienam besidominčiam lietuvių literatūra žmogui, kur jis begyventų, didelis indėlis į lituanistikos mokslą.

SALAGIRIS ROKIŠKIO RAJONO

SALAGIRIO GIRIOS APŽVALGA

Nuo senovės auga, žaliuoja šimtametė Salagirio giria, puošdama apylinkę, džiugindama daugiabalsiais paukščių chorais žmogaus širdį.

Salagiris tai didžiausia Rokiškio rajono giria, 16 km. į pietų vakarus nuo Rokiškio, 3 km. į pietus nuo Panemunėlio geležinkelio stoties. Seniau Salvagirį valdė Rokiškio grafas Pšezdeckis. Dabar jis priklauso Rokiškio miško ūkio pramonės Salagirio girininkijai.

Salų ežeras vasarą

Miško plotas 1286 ha, medynų 1120 ha. Dirvožemiai velėniniai jauriniai, priesmėliniai, susiformavę ant riedulingų priemolių. Medynai savaimynės kilmės. Beržynų yra 40 proc., eglynų 30 proc., drebulynų 20 proc., baltalksnių 6 proc., ir pušynų 4 procentai.

Medynų vidutinis amžius 37 metai, vidutinis—tūris 134 ktm. iš ha, vidutinė priauga 3,6 klm. ha. Salagiryje gausų briedžių, stirnų, šernų, lapių, usūrinių šunų, kiaunių, voverių, kiškių ir kitų.

Čia gyvena ir peri daug paukščių. Žmogų džiugina: lakštingalos, strazdai, tetervinai, geniai, gegutės ir kiti.

Roplių yra tik 5 rūšys. Dygsta daug: baravykų, raudonikių, užmedžių, voveruškų, ruduokių, paliepių, lepšių ir kitų grybų.

Aviečių, bruknių, mėlynių ir žemuogių, tai auga ištisi plotai, it margi kilimai.

Salagirio kaimynai, tai Ažusienių, Jurkūpių, Gučiūnų, Nevierių, Urlių, Užmumiškio ir kiti kaimai. Salagiris tarytum kvieste kviečia savo kaimynus ir jie eina į mišką pasirinkti jo gerybių, kas grybų, kas uogų, kas riešutų ir paklausyti paukščių žavingų čiulbėjimų. Čia vaikystėje ir jaunystėje uogavo, grybavo, riešutavo Amerikos lietuvių pažangūs veikėjai A. Bimba su broliais, J. Gasiūnas, K. Giedris ir kiti.

Salagiryje sekmadieniais nos, gražūs muzikos garsai ir linksmas juokas.

Revoliucijos metais

1905-1907 revoliucijos metais Salagirio apylinkių gyventojai savavališkai kirto ir vežė, iš buvusių baudžiauninkų grafo užgrobtą mišką, nemokėjo valdžiai mokesčių, nėjo į caro kariuomenę, bet bėgo į užsienį. Gučiūnietės moterys per vieną naktį, sugriovė Gučiūnų karčemą, kurios ponas nebeatstatė. Gyventojai išrinko naują valsčiaus administraciją iš darbo žmonių, kurie Jurgio Smalsčio, Jono Jurkšto, Jono Zakarevičiaus ir kitų socialdemokratų vadovaujami paskelbė Kamajų respubliką.

Salagirio prieglobstyje

1915-1918 metais Salagirio prieglobstyje buvo ne mažai rusų kareivių, pabėgusių iš vokiečių nelaisvės. Nors vokiečiai griežčiausiai draudė priimti ir valgydinti belaisvius, bet gyventojai vistiek juos slėpdavo, maitindavo ir aprengdavo.

Tik vienas Jurkupių kaimo seniūnas Nokutis kelis kartus užvedė Žandarus, kad suimtų belaisvius, bet jų nesurado, nes žmonės jiems pranešė.

Kai kurie belaisviai išmoko lietuviškai kalbėti, pavyzdžiui sibirietis Ivanas Krilo-

Salagirio kampelis

vas, gyvenęs ir dirbęs mūsų šeimoje, laisvai kalbėjo lietuviškai.

1918 metų vasarą Salagiryje atsirado rokiškiečio revoliucionieriaus Kirstuko vadovaujami laisvės kovotojai, kurie kovojo prieš vokiškuosius okupantus. Prie šių kovotojų prisidėjo ir buvę belaisviai rusai. 1919 m. Salagiryje kurį laiką slėpesi nuo pulkininko V. Grigaliūno-Glovackio budelių J. Smalstys, J. Jurkštas, darbininkas Valiukas, mokytojas Vl. Merkevičius ir kiti. Didžiojo Tėvynės karo metais Salagiryje ir apylinkėje veikė Žemaitės vardo partizanų būrys, kuris narsiai kovojo prieš hitlerininkus.

Salagirio kaimynai

Nors salų apylinkės žemės nepasižymėjo derlingumu, tačiau buvo ne mažai didesnių ir mažesnių dvarų. Greta didelio—skurdo, aplūžusių kaimo samanotų grytelių, žaliavo puikūs dvarų parkai, švietė dideli rūmų langai ir bolavo bokštai. Į pietus nuo Salagirio už 3 km., ant—gražaus Dviragio ežero kranto išsikūrė salų dvaras, kurį senovėje valdė kunigaikščiai Radvilai, grafai Marikoniai ir Tyzenchauzai.

Paežerėje boluoja puošnūs salų dvaro rūmai, XIX amžiuje pastatyti baudžiauninkų kruvinu prakaitu.

Už rūmų yra senas, bet gražus parkas, kur Radvilos XVII amžiuje buvo įsteigę žvėryną. Salų ponai seniau liepdavo baudžiauninkams įlipti į medį ir kukuoti gegute, o patys šaudydavo į juos.

Verkė krauju prisisotinusi saliečių žemelė, verkė ponų valstybėje likę našlaičiais—baudžiauninkų vaikai.

Dabar čia gražiai veikia salų tarybinis ūkis—žemės ūkio technikumas, kuriame mokosi apie 500 valstiečių vaikų. Šiandien saliečiai susijungę į stiprius kolūkius ir tarybinius ūkius. Dvarų rūmai, tų negailestingų baudžiavos laikų liūdininkai, tapo mūsų prosenelių ir senelių skriaudų, kančių ir stiprybės paminklu.

Salų apylinkės gamtos grožybės. Salų apylinkės gamtos vaizdas labai gražus. Aplinkui kalnas, kalneliai, ant jų užlipus atsiveria puikus reginys: lyg ratu sustoję beržynėlių gojeliai, o čia, štai tarytum stiklinis langas spindi salų ežeras Dviragis. Jame veisiasi: šapalai, kuojos, karosai, lydekos, lesčiai, lynai ir daug kitų žuvų. O kiek čia ančių, narų, kirų, ūkų, pempių, tilvikų, žuvėdrų ir kitų paukščių, tai tik klega, tik girdisi čia, čia, čiak, čiak, put pilyt ir kiti garsai.

Salagirio eglinis kryžiasnapis

Salagirio voveraitė

Salų ežeras ir Šetekšnos upė įdomūs ne tik savo gražia aplinka, bet ir—savo idomia istorine praeitimi, apie Dviragį ežerą pasakojama daug įdomių padavimų, kad senų senovėje karštą vasaros dieną, salietė mergaitė ganiusi lankoje jaučius. Dangus pasidaręs mėlynai tamsus, staiga užėjusi baisi audra su žaibais ir perkūnais. Mergaitė nusigandusi ir norėjusi greičiau parginti jaučius, bet kai tik ji ištarusi—"Šiu dviragi, šiu!" Staiga trenkęs baisus perkūnas, vanduo užliejęs visą lanką, o mergaitė ir jaučiui nuskendę.

Nuo to laiko šį ežerą ir pavadinę Dviragiu.

Daug padavimų pasakojama apie ežere, naktį besimaudančias gražuoles mergaites-laumes, apie vaikynus-vandenius, apie verkiančius, ponų nužudytus mažus vaikus ir t. t.

Salų ir Salagirio apylinkių gamta labai graži, bet dar gražesnė jos liaudis—darbšti, svetinga, nenusimenanti sunkią valandą, mokanti džiaugtis ir linksmintis, būti ištikima Tarybinei Tėvynei ir draugams. **A. Gučiūnietis**

KANADOS ŽINIOS

MONTREAL, QUEBEC

SVEČIUOJASI ČIA IR KITUR

Ilgesnei viešnagei į Montrealę yra atvykusi buvusi montrealietė, o dabar gyvenanti Saskachewano provincijoj, tai Jurgio ir Agnės Rūtelionių duktė Jeannie su dukra. Ta pačia proga jos dalyvavo ir tetėno A. Matiuko laidotuvėse.

Trumpai viešnagei buvo atvykusi A. Timmins (Bendžaitytė) su savo draugu, aplankyti mamytę ir kitus gimines.

Annie Lesevičienė, po ilgesnės viešnagės Toronte pas savo sesutę ir jos dukrą skubiai turėjo sugrįžti į sesers vyro—Matiuko laidotuves.

JUBILIEJINĖ KELIONĖ

Torontiečiai Jonas ir Adelė Ylai ir jų sūnus Robertas su žmona šiais metais švenčia vedybinio gyvenimo sukaktis. Ylams sukako 50 metų, o sūnui su žmona 25 m. Norėdami prasmingiau šį labai retai pasitaikantį įvykį atžymėti, tai sūnus pasiryžo tėvus supažindinti su rytine Kanados dalimi. Vykdami pro Montrealą į Quebeco miestą, jie buvo sustoję Montrealyje ir kai kuriems draugams pasakė "Hello". Palinkėjome laimingos ir linksmos kelionės ir kad dar sulauktų deimantinio jubiliejaus.

Draugai J. ir A. Ylai visą čia Kanadoje išgyventą laiką buvo tampriai prisirišę prie organizacinio ir visuomeninio darbo (ir dabar dar kiek išsigali darbuojasi). Drg. Yla, kaip žinote, per virš 40 metų redagavo pažangų Kanados lietuvių laikraštį—anksčiau "Darbininkų Žodį", o vėliau "Liaudies Balsą", tai neturėjo galimybių kur toliau pavažinėti. Labai puiku, kad ta galimybė atsirado dabar.

DAUG MIRIMŲ

Savaitės laikotarpyje netekome keturių tautiečių: liepos 9 d. staiga mirė **Antanas Matiukas [Mathewson]** sulaukęs 77 m. amžiaus. Paliko vienturtį vedusį sūnų Eddie, marčią ir du anūkėliu; taipgi puseserę O. Keršulienę; o T. Lietuvoje liko tik tolimesni giminaičiai su kuriais dar palaikydavo ryšius; Montreale daug giminių iš žmonos pusės ir svotus V. O. Verbylus.

Velionis kilęs nuo Rokiškio. Į šią šalį atvyko 1928 m. Buvo ilgametis LLD narys ir Sūnų ir Dukterų Pašalpinės draugijos narys, kurioje per keletą metų ėjo finansų sekretoriaus pareigas. Kai anksčiau čia daug veikė saviveiklininkų menininkų ratelis, jis priklausė chore ir dalyvavo vaidinimuose. Skaitė pažangią spaudą.

Prieš lydint velionį į amžiną poilsio vietą prie karsto J. Vilkelis ir J. Urbanavičius pasakė kalbas. Po palydų visus pakvietė į puikų restoraną pusryčiams; prieš 12 metų mirė jo žmona.

Liepos 8 d. mirė **Josephine Zinkuvienė [Akromowic]**, sulaukusi 89 metų amžiaus. Liko trys vedę sūnūs ir daug anūkėlių.

Liepos 11 d. mirė **Petras Morkūnas**, sulaukęs 78 metų amžiaus. Liko velionio žmona, sūnus ir duktė, 7 anukėliai ir 5 proanūkai.

Mirė ir kitas tautietis, bet apie jį neturiu žinių.

Visų mirusių šeimoms ir artimiesiems gili užujoauta.

SERGANČIOS

F. Nakienė kurį laiką buvo paguldyta į Rosemonto ligoninę. Šiuos žodžius rašant, tikiu, ligonė jau bus sugrįžusi į namus.

Staigiai susirgo verdūnietė K. Repšienė. Ambulansu nuvežta į Žydų ligoninę. **P.**

NETURIME LAIKO

Aš labai norėčiau mūsų lietuviams pastebėti, kad neturime laiko aplankyti senų ligonių. Na, žinoma, tu užsimokėk už LLD ir už Sūnų ir Dukterų Draugiją, o kai susirgai, tai mums nesvarbu.

Tai labai skaudu, kad mes pamirštame savo narius. Kiek man atrodo, kai jie buvo jauni, visur dalyvavo, bet kai paseno, tai jau niekam nereikalingi.

Matai senukus sėdinčius sode arba žiūrinčius pro langą, nieks neateina jų lankyti. Gal tik viena vienintelė moteris Montreale, kuri neapleidžia nė vieno ligonio. Tai Marytė Salčiūnienė.

Pagalvokime apie mūsų ligonius bei senukus. Aplankykime juos, kiek tai mūsų tautiečių pareiga, o labiausiai nepamirškime savos draugijos narių. Visiems linkiu stiprios sveikatos. **J-na**

MONTREAL, QUE., CANADA

Mirus

Antanui Matiukui [Mathewson]

ilgamečiui Lietuvių Literatūros draugijos nariui

Reiškiame gilią užuojautą velionio sūnui ir šeimai, taipgi visiems artimiesiems.

L. L. D. KUOPA

MONTREAL-LA SALLE, QUE., CANADA

Mirus

Antanui Matiukui [Mathewson]

Reiškiame nuoširdžią užuojautą jo sūnui Eddy, marčiai Ida, anūkams ir visiems artimiesiems gyvenantiems Tarybų Lietuvoje ir Kanadoje.

Tau, brangus drauge ir kaimyne, tegu bus lengva Kanados žemė ant kurios daug prakaito išlėjai.

J. E. Urbanavičiai	B. A. Šimoneliai
J. S. Chičinskai	Ch. M. Lignugariai
J. J. Vilkeliai	A. Lesevičienė
A. Šuplevičienė	J. Tomasonienė
M. O. Martusevičiai	P. A. Keršuliai
A. E. Morkevičiai	R. M. Karalevičiai
A. K. Keršiai	F. S. Spayčiai
J. Balčiūnas	J. Stukas
M. L. Laurinaičiai	J. M. Kriaučeliūnai
M. M. Gudai	F. G. Kušleikai
A. M. Kavaliūnai	A. O. Ališauskai
A. Z. Yuzilaičiai	A. O. Ališauskai
J. P. Skripkai	M. Yanušienė
J. V. Knystautai	J. P. Taruškai
L. P. Kisieliai	E. Daugėlienė
E. Vilkis	P. M. Niaurai
V. K. Rudinskai	V. Veršinskienė
J. R. Jurkštai	D. E. Skardžiai
Ch. A. Juškai	F. F. Nakai
H. Monstavičienė	B. Kvietinskas
M. O. Paragiai	E. Petrauskienė
J. Narusevičius	D. C. Petrauskai
J. N. Brakniai	K. N. Graibai
B. M. Šalčiūnai	M. Venckaitienė
V. Krupauskas	A. A. Kraivai
St. Vizbaras	M. Čekaitienė
S. Petronienė	A. M. Simijonai

E. Juraitienė

Kaitra pasiekė nepaprastai aukštą laipsnį

ALISĖ JONIKIENĖ

Jau kelios savaitės kai veik visoj šaly karštis vargina ne tik žmones, bet ir gyvulius, ypač tokiose vietose, kur nėra gero, švaraus vandens arba tekančio upelio. Ir paukščiai šimtais krinta nuo karščio. Ūkininkai, nespėdami didelių laukų laistyti, kukurūzus (corn) dar nebaigusius augti ir prinokti, smulkiai sukapoja ir deda į silosus, kad bent kiek žiemai galėtų sutaupyti gyvuliams pašaro. Ligoti žmonės, kūdikiai ir seneliai daugiausia nukenčia.

Čia rodos nieko naujo. Gamtos rykštė laiks nuo laiko vienaip ar kitaip plaka: vasarą perkaršta, žiemą peršalta. Arba užeina epidemija, kurios žmogus dar nėra pažabojęs kokiais išradimais. Bet kas apgailėtina, tai kad ne kaitra marina tuos visus, kurie šiomis dienomis miršta neva nuo perkaitimo.

Kaip tai? gali kai kas paklausti.

Iš pranešimų "New York Times" laikraštyje duodasi manyti, kad šios siaučiančios kaitros labai skaudžiai paliesta Missouri valstija. Kaikurių kitų valstijų, ypač Texas, gyventojai įpratę prie aukštos temperatūros gyvent, kuomet Missouri valstijoj retai siekia 90 laipsnių F. Iš kitos pusės, ir senelių kaž kaip čia yra nepaprastai daug. Žinioj nurodoma, kad 846,000 gyventojų šioje valstijoje yra virš 65 m. amžiaus; 240,000 75 m. ar kiek senesni.

Mirtingumui, kaitrai besiaučiant, žymiai pakilus, valstijos gubernatorius Joseph P. Teasdale susirūpinęs pradėjo tyrinėti kur tų mirčių daugiausia įvyksta, ir kaip tolesnį jų plėtojimasi sulaikyti. Jis pasišaukė Nacionalinę gvardiją ir siuntė į piliečių namus ištirti. Iš Federalinės valdžios gavo arti tris milijonus dolerių sušelpti skaudžiausiai paliestuosius gyventojus. Giminėms ir kaimynams ligotų senelių ar kūdikių įsakė laiks nuo laiko užeiti ir patirti, ar kur reikia pagalbos.

Kaip ir buvo galima spėti, gubernatorius patyrė, kad mirčių vyksta daugiausiai skurdžių apgyventose apylinkėse. Aišku, pasiturintis žmogus iš anksto yra pasiruošęs su visokiomis blogybėmis kovoti. Ir šiuo atveju juk visų skurdžių namelių jokiu būdu negalėjo aprūpinti vėduoklėm. Prie to, čia gyvenančių senelių ir sveikata silpna: menkiausios priežastys pakerta gyvybę. Kansas City, Missouri temperaturai iškilus iki 109 laipsnių F žmonės pradėjo kristi, kaip rudenį šalčio pakirsti medžių lapai, ir daugelis jų, kaip gubernatorius patyrė, iš baimės mirė.

Kaitrai siaučiant valdžia tam tikrose miesto dalyse pastatė palapines ir kvietė žmones jose dienos metu pabūti, kol karštis praeis. Bet daug tų senelių bijo vaikščioti gatvėmis, atsisakė į palapines eiti. Dar ir savo bute jie aklinai užsidarinėja ir užsirakina duris ir langus, ypač kur moteris gyvena viena.

Vienam apartmente gubernatorius rado 66 metų moters lavoną. Apartmente veikė vėduoklė, bet kadangi trūko ventiliacijos ir tyro oro, moteris užduso.

Tai ko tie žmonės taip bijo? Juk Kansas City ar St. Louis, tai ne Afrikos džiunglės, kur žmogus gali sutikti laukinį žvėrį—tigrą ar mešką, ar piktą vilką. Čia rodos tik žmonės vaikščioja gatvėmis. Ir štai ko dasigyvenom . . . žmogus bijo žmogaus.

Prieš apie 60 metų gyvenome Missouri valstijoj arti metus laiko. Artimiausis miestelis buvo Raymondville. Tėvas buvo apipirkęs 40 akrų žemės, mes buvome nuvykę pabandyti ūkininko gyvenimą. Atsimenu, kaip vėlai rudenį dieną ir naktį laikydavome duris ir langus atvirus ir ramiai miegodavom. Ir niekad joks piktas žvėris neateidavo iš miško, kuris supo mūsų mažą farmukę. Tik kartais mūsų šuo netiksliai pranešdavo, kad aplink tvartą slankioja koks vilkelis. Jis pajutęs vilką bandant įsigauti į vištų tvartą—greit lįsdavo po lova ar kur į pakampę. Vilkelis pamatęs, kad vištos gerai apsaugotos, nueidavo. Mat, ir vilkas žmogaus bijojo ir nebandė ateiti į svečius.

Mūsų namas buvo labai senas, statytas ne iš lentų, bet iš rąstų. Jį buvo pasistatęs civilinio karo kareivis, gavęs iš valdžios sklypą žemės. Tad galiu pasigirti, kad ir aš, kaip Abrahomas Lincolnas, gyvenau taip vadinamam "log cabin", nors ir neilgai.

"DAINŲ DAINELĖ—80"

Kas dveji metai Lietuvos valstybinis televizijos ir radijo komitetas organizuoja jaunųjų dainininkų konkursą. "Dainų dainelė". Šiemet jame dalyvavo 1770 dainininkų. Visuose Lietuvos kampeliuose solistai ir ansambliai varžėsi dėl laureatų vardų. Vėliau geriausieji suvažiavo į Vilnių. Čia ir išaiškėjo, kieno skambiausias balsas, kas gražiau padainavo liaudies dainas, tarybinių kompozitorių bei Vakarų klasikų kūrinius. Visi koncertai-konkursai, kurie vyko respublikos sostinėje, buvo transliuojami per Lietuvos televiziją.

"Ožkų ganymo pabaigtuvių dainą" atlieka Anykščių antrojo vaikų lopšelio-darželio kvartetas[L. Našlėnaitė, E. Adamonytė, D. Cholinas ir K. Vilutytė.

Lietuvių liaudies dainą "Aš muzikantas" dainuoja Kaišiadorių rajono Žiežmarių vaikų lopšelio-darželio auklėtinis D. Štitilis. A. Palionio nuotraukos

---

ST. PETERSBURG, FLA.

Birželio 25 d. Dainos Mylėtojų Choras surengė draugiškas dainų sezono pabaigtuves. Į Lietuvių Piliečių salę susirinko choristai, jų šeimos, choro garbės nariai ir rėmėjai.

Mūsų darbštūs organizacijų darbuotojai Bronė ir Juozas Vaitkai, Violet ir Stasys Kuzmickai pagamino skanių valgių. Nemažas skaičius chorisčių namuose iškepusios atnešė skanių tortų.

Reikia pasakyti kad puota buvo puiki, gražios pabaigtuvės.

Choro pirmininkas Stasys Kuzmickas pristatė eilę kalbėtojų. Visi linkėjo choristams gero poilsio ir rudeniop grįžti su jaunatviška energija prie dainos.

Kadangi Stasys Kuzmickas vyko aplankyti T. Lietuvą, jam nuo choro buvo įteikta dovana. Ją įteikė Choro mokytoja Helena Janulytė ir Stasiui palinkėjo linksmos viešnagės Lietuvoje.

Stasys padėkojo šeimininkėms už paruoštus pietus, kalbėtojams už gerus linkėjimus, Chorui už dovaną ir svečiams už atsilankymą.

Pirmininkas S. Kuzmickas priminė kad Choras šiemet vėl susilaukė gerų garbės narių. Jie yra:

Pranas Kantenis	$25
Walteris ir Amelija Dūda	$25
Josie Bowman	$20
Walteris Alaveckis	$20

Choro vardu širdingas jiems ačiū.

LLD 45 KUOPOS RENGINYS

Vasaros metu pas N. ir A. Raškauskus atostogų atvyksta jų sūnus Leonas ir marti Gertruda iš Waterbury, Conn. Gertruda yra plačiai žinoma kaip profesionalė dainininkė.

Birželio 28 d. solistė Gertruda buvo pakviesta į mūsų klubą padainuoti. Ji davė įspūdingą koncertą. Savo puikiu balsu žavėjo mūsų publiką.

Pirmą dalį koncerto atliko lietuviškai. Po trumpos pertraukos Gertruda su solistu Stasiu Kuzmicku sudainavo kelis duetus. Koncertą solistė pabaigė angliškom dainom.

Dainininkę ir duetistus publika pasitiko ir palydėjo gausius aplodismentais.

Pianinu akomponavo Helena Janulytė. Stasys Kuzmickas padėkojo solistei Gertrudai už įdomų koncertą ir kvietė prie progos vėl mus aplankyti.

Toliau sekė šokiai ir draugiški pokalbiai.

KLUBO VEIKLA

Liepos 5 d. savoje salėje įvyko klubo mėnesinis susirinkimas. Jį pravedė klubo prezidentas V. Bunkus. Pirmiausia tylos minute buvo pagerbtas miręs klubo narys Walteris Žukas. Klubo valdybos bei renginių komisijos pateikti raportai. V. Bunkus pranešė, kad birželio mėnesį klubo renginiai buvo vidutiniai, tačiau priartėjus vasaros karščiams turėsime ilgiau atostogauti, nes organizacijų nariai išsiskirstė po įvairias vietas poilsiauti.

V. Bunkus taip pat pranešė, kad direktoriai savo posėdyje aptarė vasaros atostogas ir siūlo per tris mėnesius šaukti tik mėnesinį klubo susirinkimą ir pietus, o kitoms dienoms renginių nebus. Direktorių pasiūlymą susirinkimas užgyrė.

Kadangi dainininkė Gertruda Raškauskienė dar atostogauja Floridoje, ji buvo pakviesta ir sutiko Klubo parengime padainuoti.

Dainininkė atliko koncertinę programą lietuviškai ir angliškai, solistei akomponavo Helena Janulytė.

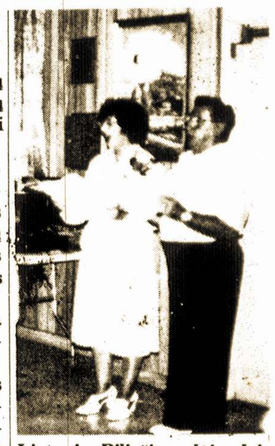

Lietuvių Piliečių salėje dainuoja duetą Gertruda Raškauskienė ir Stasys Kuzmickas.

V. Bunkus dainininkei už įdomią programą širdingai padėkojo, taipgi padėkojo pianistei Helenai Janulytei. Pobūvio dalyviai širdingai plojo. Toliau sekė šokiai ir pokalbiai su svečiais.

KUOPOS VEIKLA

Birželio 12 Lietuvių Piliečių salėje įvyko LLD 45 kuopos mėnesinis susirinkimas. Jį pravedė Helena Šarkiūnienė. Kuopos valdyba bei renginių komisija pateikė raportus. Raportai priimti.

Buvo aptarta tolesnė kuopos veikla. Dauguma narių sutiko, kad kuopa rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais šauktų tik susirinkimą ir pietus, o kitais šeštadieniais parengimų nebus. Salė bus uždaryta; susirinkimas tarimą priėmė.

Susirinkimą pabaigus turėjome pietus. Toliau sekė šokiai.

APIE STASĮ KUZMICKĄ

Stasys yra gimęs 1909 Amerikoje, Pittston, PA. angliakasių mieste. Kiek vėliau Kuzmickų šeima grįžo Lietuvon. Stasys tuomet buvo 5 metų amžiaus. Gyvenant Lietuvoje Stasiui teko pabaigti pradžios mokslą, o sulaukęs 17 metų grįžo į Ameriką savo gimtąją šalį.

Prabėgus virš 50 metų Stasys nutarė aplankyti savo tėvų gimtąjį kraštą. Rašant šiuos žodžius Stasys dar tebevieši Lietuvoje.

Svarbu pabrėžti, kad Stasys visą savo gyvenimą dalyvauja pažangiųjų tarpe. O be to, Stasys yra talentingas dainininkas, turi gražų išlavintą balsą ir mūsų publikos labai mėgiamas.

Mūsų organizacijos Stasį gerbia kaip pažangų veikėją ir talentingą dainininką, palinkėjo jam laimingos kelionės ir įteikė dovaną. Stasys širdingai padėkojo.

PRANEŠIMAS

Rugpjūčio 9 d. įvyks LLD 45 kuopos mėnesinis susirinkimas ir pietūs.

Pradžia 10:30 val. ryto, pietūs 12 val. Prašome visus įsidėmėti ir dalyvauti.

Vieta: 314—15 Ave. South.

V. Bunkienė

Per vėlai

Per vėlai sukrovei, rože,
Žiedą rudeninį,
Vėlei lietūs, vėlei šalnos,
Vėjai vėpūtiniai.

Išsiskleidusio žiedelio
Nebučiuos saulužė.
Jis nudžius dar nepražydęs—
Per ilga naktužė.

Rytą rausvas pumpurėlis
Nekvepės po langu.
Per vėlai sukrovei, rože,
Savo žiedą brangų.

Albina Gudynienė

KALBA SVEČIAI IŠ JAV

Regėjome, neužmiršime! . .

BIRUTĖ GUGIENĖ

— Sakoma, kad moteriai iki džiaugsmo nedaug reikia. O jeigu ji turi tiek daug, kaip ši Dainų šventė, tai nemoku šio džiaugsmo iškalbėti žodžiais. Norisi būti jaunai, gražiai, eiti ten — į dainininkų estradą, į šokėjų aikštes — ir šokti, dainuoti . . .

Mano vyras pusę kilometro filmų susuko. Paspartinsiu jo darbą, kad jie būtų greičiau išryškinti ir parodyti Amerikos lietuviams.

SERVIT GUGAS:

— Nesakau o'kei, sakau — valio! Nes tik Lietuvoje tokias šventes matau. Per savo šokius, dainas, muziką, per žmonių nuotaikas Lietuva parodo ne tik kokia ji yra, bet ir kokia ji bus. Aš tikiu, kad talentai auga ir bręsta, jeigu tik jiems iš vaikystės atidaromi tokie platūs keliai į viešumą.

Jeigu stebuklus kuria žmonės, tai manau, kad jie kaip dvyniai panašūs į šią šventę.

MILDRED STENSLERIENĖ:

— Ši dainų šventė man jau trečioji. Visuomet, kai jomis džiaugdavausi, sakydavau: gražiau, iškilmingiau negali būti. Dabar pirmiausia reikia atsikvėpti, susikaupti. Sakyti, kad tai buvo nuostabu, gražu, nesinori, nes ką tai reiškia, gali suprasti tik tie, kas šventę matė savo akimis. Pasakysiu štai ką: tebūnie tarp žmonių ir tautų draugystė. Tik turėdami ją, galime būti laimingi ir šventiški, atiduoti savo kūrybai, kuri tokia gražia švente papuošė jubiliejinę Tarybų Lietuvą.

VIKTORAS BEKERIS

— Dainų šventės dienos — man buvo didelio darbo dienomis. Fotografavau, užrašinėjau dainas, muziką, nes suprantu, kad tokių turtingų spalvų, tokio džiaugsmo antrąkart greit nesurasiu. Ir per ankstesnes dvi viešnages Lietuva man buvo graži, įspūdinga, tačiau šįkart ji pranoko visas mano viltis. Trukdė lietus, bet tas jau užmiršta. Regiu tik Lietuvos šventines spalvas, šokių pynes, įspūdingą eiseną į Vingio parką, girdžiu tik laimingas, skambias dainas ir žmonių džiaugsmą.

VALTERIS KUBILIUS:

— Pavargau kaip niekuomet. Tačiau ką pamačiau per trejetą Dainų šventės Lietuvoje dienų, niekur nesu matęs ir nei nežinau, kur kitur kažką panašaus galėčiau pamatyti. Nuostabu! Labai esu patenkintas savo viešnage, davusia tiek daug pačių gražiausių įspūdžių. Kaip matote esu aukštaūgis, ir tas man labai pagelbėjo, kad nepasimesčiau gausioje šventės dalyvių publikoje.

VLADAS RAILA:

— Prisimenu Dainų šventę, buržuaziniais laikais — 1924 m. Kaune. Sakote, palyginti? Argi lyginami nykštukas su milžinu? Visai mūsų išeivijai privalu suprasti, kad ten, kur tauta, ten ir jos ateitis. Per šventę regėjau ir supratau, kokia didelė pagarba lietuvių tautai tarp kitų tarybinių tautų. Argi taip gražiai negalėtų sugyventi ir visos pasaulio valstybės. Juk galėtų! Juo labiau, kad būtent to nuoširdžiausiai trokšta kiekvienas doras žmogus.

Gražų derlių tautų draugystės laukuose augina mūsų Lietuva, oi, gražų. **"G. K."**

BALTIMORE, MD.

Mirus

J. Staniui

1980 m. liepos 17 d.

Nuoširdžią užuojautą reiškiame žmonai Jennie, sūnui Albert ir jo šeimai, dukrai Ruth, anūkui Joseph; taipgi kitiems giminėms, draugams ir pažįstamiems.

Albert-Patricia Gilder	V. I. Deltuvai
Helen Dell	P. M. Sčiukai
Mary Peter Peterson	B. P. Deltuvai
V. V. Balčiūnai	B. D. Deltuvai
V. F. Mačys	O. Kučiauskaitė
J. F. Deltuvai	Dr. L. B. Buckler—šeima

P. Paserskis

WORCESTER, MASS.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Marijonos Petkūnienės

mirė 1977 m. rugpjūčio 5 d.

Jau praėjo trejeta metų kai palikai mus, brangi mamyte. Mes Tavęs pamiršti negalime, visada minime—rytą ir vakarą.

PRANAS PETKŪNAS—Vyras
STELLA—Duktė
ir Anūkės

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

Baltimore, Md.

Mirtis, kaip nemalonus svečias, aplankė draugų J. J. Stanių šeimą. Liepos 17 dieną mirė draugas Juozas Stanys.

Juozas Stanys gimė 1888 metais Sūdūnų kaime, Radviliškio rajone. Jis augo šeimoje, kur buvo 5 broliai ir viena sesuo. Ūkio darbai sunkūs, tad Juozas pramoko siuvėjo amato.

1908 metais jis atvyko į Jungtines Valstijas, Pittston, Pa., pas brolį Kazį. Jam teko keletą metų dirbti anglių kasykloje. Kaip visur, taip ir Pittstone, vystėsi apšvietos eiga. 1913 metais Juozas įstojo į ten gyvavusią socialistų kuopą.

1915 metais Juozas persikėlė gyventi į Baltimore, Md. 1916 metais susiorganizavus LLD 25 kuopai, jis įstojo į jos gretas, ir per visus 64-erius metus pasiliko jos nariu. Kai buvo stiprus, jis paaukojo visas jėgas organizacijų reikalams.

Juozo sveikatai einant silpnyn, ypatingai per pastaruosius keletą metų, buvo jam itin sunku. Išskiriant 17 dienų, praleistų ligoninėje, ten kur jis mirė, per visą laiką jį atsidavusiai prižiūrėjo jo žmona Jennie.

Jam mirus, jo reikalavimai buvo pilnai išpildyti. Jo kūnas buvo sudegintas liepos 21 dieną Loudon kapinių krematoriume. Prie karsto puošiančio gėlėmis, atsisveikinimui keletą žodžių tarė O. Kučiauskaitė. Susirinkusiems mažai naujo buvo begalima priminti, nes siuvėjų unijoje, darbininkų parengimuose, visur jis buvo gerbiamas už jo veiklą, visi jį pažinojome.

Nuliūdime liko žmona, giminės, draugai ir pažįstami.

Tenka priminti, kad kultūringas gyvenimas privedė ir prie gražiai sutvarkytų laidotuvių, baigiant Salomėjos Neries poezija — "Kai aš numirsiu". Juozas ne kartą eilėraštį skaitė ir jis pilnai atitiko jo palikimui.

Taigi, drauge, ramiai ilsėkis, baigęs gyvenimo eigą. Mes Tave prisiminsime-pasigesime. **Vinco Duktė**

Nusišypsok!

Dideliame susirinkime blaivybės apaštalas sako ugningą kalbą. — Tik blaivus būdamas žmogus gali šį tą gyvenime padaryti,—drožia kalbėtojas.—Pavyzdžių toli ieškoti nereikia. Prieš dvejus metus įstaigoje, kurioje aš tarnauju, buvo du žmonės už mane aukštesnės kategorijos. Jie abu buvo girtuokliai. Vienas jų pateko į beprotnamį, o kitas į kalėjimą. Šiandien aš esu pirmasis žmogus visoje įmonėje. Pasakykit dabar: kieno dėka aš pasiekiau tokią aukštą vietą?—Alkoholio—rimtai atsakė iš publikos.

° ° °

Jis: Brangute, tavo akys, kaip žvaigždutės.

Ji: Visada blizga?

Jis: Ne, visada mirksi.

° ° °

— Mudu su žmonele gyvenam patenkinti.

— Kokiu būdu?

— O gi, ji į mane dažnai svaido puodą. Kai pataiko, ji patenkinta, kai nepakaito—aš patenkintas. Tokiu būdu nuolat gyvename abu patenkinti.

Vakarėlio tvarkdarys:—Kaip tamstai negėda vakarėly mušti savo žmoną?

Svečias: — Ne jūsų dalykas. Patys kviesdami vakarėlin rašėte, kad įvyks šeimyninis vakarėlis.

Sekmadienį, rugpjūčio 3 d., 2 val. po pietų, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., kviečiame visus lietuvius skaitlingai dalyvauti Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-mečio iškilmėse. Bus meninė programa, kurią atliks aidiečiai vadovybėje Mildred Stensler ir duetas Irenos Krivickienės su dukrele Inga. Išgirsime ekskursantų įspūdžius iš dainų ir šokių šventės Vilniuje. Bus kalbėtojų iš Lietuvos. Po programos bus vaišės.

SOLISTAS VINCENTAS KUPRYS NEW YORKE

Porą mėnesių Jungtinėse Amerikos Valstijose viešėjo Vilniaus Valstybinio operos ir baleto teatro solistas, Lietuvos TSR nusipelnęs artistas Vincentas Kuprys su žmona pianiste Melita. Jiedu pasisvečiavo Washingtone, Californijoje, Chicagoje. Kelionės pabaigai Vincas ir Melita Kupriai atvyko į New Yorką. Per savaitę svečiai susipažino su įdomiausiomis šio miesto milžino vietomis, lankėsi įvairiuose muziejuose. Jie taip pat turėjo daug susitikimų su New Yorke ir jo apylinkėse gyvenančiais lietuviais.

Per dvidešimtį mylių nuo Manhattano yra nutolęs New Jersey valstijos Livingstono miestelis. Jame gyvena entuziastinga mūsų "Aido" choro mokytoja ir dirigentė Mildred Stensler. Vieną pavakarę į M. Stensler sodybą užsuko akredituoto prie Jungtinių Tautų žurnalisto Sigito Krivicko automobilis, kuriuo atvažiavo Vincas ir Melita Kupriai. Po skanių vaišių ir malonių pokalbių žalioje vejoje svečiai suėjo į namo vidų. Visi nekantriai laukė, kada Vincentas padainuos kaip buvo žadėjęs. Štai prie piano sėda Melita, o Vincentas pradeda pirmąją dainą. Jo stiprus ir gražus bosas tiesiog pavergia klausytojus. Nuaidi gražūs posmai apie meilę Tėvynei, Motinai. Žaismingai ir gražiai solistas atlieka Mefistofelio kupletus iš operos Faustas. Porą linksmų dainų Vincentas sudainavo drauge su mūsų žinomu solistu Viktoru Bekeriu. Didelė laimė mums buvo susitikti su tokiu puikiu menininku iš Tarybų Lietuvos.

Kitą dieną gražų koncertą Vincentas ir Melita surengė Tarybų Sąjungos misijos prie Jungtinių Tautų darbuotojams.

Greitai prabėgo savaitė New Yorke, ir liepos 27 dieną malonūs artistai išskrido į namus, kur jų laukė pasiilgusi penkerių metų dukrelė Augutė. **Reporterė**

Tarybų Sąjungos misijos prie Jungtinių Tautų darbuotojams koncertuoja solistas Vincentas Kuprys, akompanuoja jo žmona Melita.

Pas Mildred Stensler grupė susirinkusi susitikti su solistu Vincentu Kupriu ir jo žmona Melita.

ĮSPŪDŽIAI IŠ AIDO CHORO POPIETĖS

Karštos vasaros dienos verčia visus bent savaitgaliais išsiveržti iš miesto, ieškoti prieglobsčio gamtoje, kur daugiau žalumos ir gryno oro. Todėl ir "Aido" choro dainininkai praėjusį sekmadienį rinkosi ne į "Laisvės" salę, kaip paprastai būdavo. Jie patraukė į Great Neck, Long Island, į jaukią choristo Mečislovo Hacinkevičiaus sodybą. Stalai, suolai, kėdės buvo sustatyti medžių pavėsyje ir susirinkusieji džiaugėsi gaiviu vėjeliu, vaišinosi Nelės Ventienės paruoštais pietumis. Įdomu buvo paskanauti saldų šakotį, kurį iš Lietuvos atvežė Mildred Stensler.

Ši graži popietė ir buvo skirta įspūdžiams mūsų choristų, kuriems teko lankytis Lietuvoje, kai ten vyko Tarybų valdžios atkūrimo 40-mečio iškilmės ir Respublikinė jubiliejinė dainų šventė.

Parengimą pradėjo "Aido" choro pirmininkas Povilas Venta, jam padėjo pavaduotoja Nastė Buknienė. Apie kelionę į Lietuvą su susižavėjimu pasakojo Nelė Skumbris, Adelė Lupsevich, Mildred Stensler, Viktoras Bekeris. Iš tų pasakojimų buvo malonu patirti, kad Lietuva savo tautiečius iš užjūrio priėmė gerai, gražiai pagerbė. Buvo sudarytos sąlygos pasisvečiuoti pas gimines, kai kuriuos grupės atstovus pakvietė pasidalinti savo įspūdžiais Lietuvos televizija.

Parengime taip pat buvo kalbėta ir apie kai kuriuos kelionės į Lietuvą trūkumus. Grupės nariams nebuvo iš anksto išdalintas kelionės planas (itinerary), nebuvo galima iš anksto kartu su visomis kelionės išlaidomis susimokėti už bilietus į Dainų šventę, todėl atsirado papildomų keblumų jau nuvažiavus į Vilnių. Kaip pastebėjo popietėje dalyvavusi Ieva Mizarienė, bus stengiamasi, kad ateityje tokie trūkumai nesikartotų.

Apie Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-mečio jubiliejų, apie respublikos laimėjimus, jos įnašą į visos Tarybų Sąjungos pasiekimų aruodą kalbėjo žurnalistas Sigitas Krivickas. Jis dalyvavo parengime su žmona Irena ir su vyresniąja dukra Inga. Choristai taip pat buvo pasikvietę į svečius kelionės į Lietuvą dalyvį Stasį Bukontą, nuoširdų laisviečių draugą ir rėmėją Vladą Mišiūną, tautietę Stella.

Mildred Stensler ir Viktoras Bekeris, Nelė Skumbris, Stasys Bukontas atsinešė parodyti draugams pluoštus nuotraukų iš kelionės po Lietuvą, išdalino dovanėles iš tėvų žemės. Tos kelios draugė praleistos valandos suteikė visiems daug malonumo, praturtino naujomis žiniomis apie tėviškę, jos darbščius ir vaišingus žmones.

Visų popietės dalyvių vardu nuoširdžiai dėkojame Mečislovui Hacinkevičiui už suteiktą galimybę pas jį susirinkti Nelei Ventienei—už skanius pietus, o visiems kelionės į Lietuvą dalyviams—už gražius įspūdžius!

Reporterė

"Laisvės" bendrovės direktoriams

Pirmadienį, rugpjūčio 11 d., 2 val. po pietų įvyks "Laisvės" Bendrovės direktorių posėdis, "Laisvės" salėje. Prašome visus direktorius dalyvauti.

N. Buknienė, Sekr.

BRIEFS

They say New Yorkers who enjoy fresh air with their meals got a boost from the city. An experimental program to increase the number of sidewalk cafes in the five boroughs has been announced by Mayor Koch, City Council President Carol Bellamy and Consumer Affairs Commissioner Bruce Ratner.

* * *

Soviet President Leonid Brezhnev officially opened the Summer Olympic Games July 19 in Moscow. Two American sports fans unfurled the Stars and Stripes in Lenin Stadium to explosive applause. Forty-five minutes before Brezhnev appeared, Nick Paul of New York City and Dan Patterson of Ohio, unfurled a six foot United States flag in the stands and stretched it out over their heads.

Aware of Carter's ban on the flag being flown at the Moscow Olympics, the audience applauded wildly.

"I wanted to show we are proud of being Americans and that we are sorry the athletes couldn't come," said Patterson age 21.

"President Carter is wrong," said 88-year-old Paul, who said he has attended every Olympics. "He should not mix politics with other people's lives."

* * *

We heard from Helen and Robert Feifer, St. Petersburg, Fla. They are concerned about Anthony like so many other people are and wished him a speedy recovery and like many other people have said "Su geriausiais linkėjimais, būkite abudu sveiki."

They also mentioned that Mylda Žukas is not well and is confined in a nursing home. Your letter to her would be nice. Address: De-Luxe Care Inn
1820 Shore Drive S.
S. Pasadena
Florida, 33707

* * *

Julie Lazauskas writes that she is in Toronto visiting her friends and going also to Galgary and Edmonton, will visit John's sister in the Elk nursing home. She will be back in Miami, Aug. 24th.

She is sending regards to everyone. "I am always thinking about you and miss you."

* * *

How many nice affairs have we spent in Bronė and Walter Kershulis' beautiful garden? Bushes and flowers have been blooming again but Bronė and Walter are having their health problems like so many of us and that has kept things quiet. But memories of our gatherings will always stay with us. **Ilse**

Our beautiful women. Picture taken in Kershulis' garden some years ago.